

atus, qui, Ecclesiam vocaturus ex gentibus, vincens diabolum, dicit: *Gaudete, quia ego vici mundum* (Joan. xvi)? Quid sibi vult ex ore ejusdem leonis occisi favus mellis extractus, nisi quia ut conspicimus leges ipsas terreni regni, quæ adversus Christum fremuerunt, nunc jam, perempta feritate, dulcedini evangelicæ prædicandæ etiam munimina præbent? Item quid in sænetipso expressit quod paucos quidem dum viveret interemit, destructo autem templo, hostes multos cum moreretur occidit? Quia nimirum Dominus ab elatione infidelitatis paucos cum viveret, plures vero cum templum sui corporis solveretur, extinxit, atque elatos ex gentibus, quos vivendo sustinuit, simul omnes moriendo prostravit. Jam reliqua ejus quod ei mulier subdola caput raserit, et allophylis illudendum tradiderit, quod captivatus, quod cæcatus, quod ad molam deputatus est, in his non Christus, sed illi figurantur qui solo tantummodo in Ecclesia Christi nomine gloriantur, et malis acti-

bus jugiter implicantur. Vir enim sensus rationalis intelligitur, caro autem quasi in typo mulieris accipitur. Si enim mulieri, id est, carni nostræ blandiente libidine, vel reliquis malis operibus consenserimus, gratiam spiritus, quæ Nazaræi crine significatur, nudati exspoliamur atque decipimur. Ita enim superbis et peccatoribus violata Christi gratia sicut Samson incisa coma diabolum illudit. Sed quid est quod Samson ille ab allophylis captus, postquam oculos perdidit, ad molam deputatus est? Quia nimirum maligni spiritus, postquam tentationum stimulis intus aciem contemplationis effodiunt, foris hominem in circuitu laborum mittunt. Quod si aliquando idem homo agendo poenitentiam redeat, illi velut coma reducitur, id est, gratia reflorescente, reparatur ad salutem. Deinde, cupiditatis ac luxuriæ subversis columnis, victores hostes dejicit, et reparato certamine in finem fortissime de dæmonibus triumphabit.

QUÆSTIONES SUPER LIBRUM RUTH.

Videamus nunc de Ruth; habet enim ista typum Ecclesie: primum quod alienigena est ex populo gentili; quæ, relicta patria et omnibus quæ illius erant, vadit in terram Israel: et cum prohiberet illam socrus sua pergere secum, perseverabat dicens: *Quocumque perrexeris pergam. Populus tuus, populus meus: et Deus tuus, Deus meus. Quæ te morientem terra susceperit, in ea moriar. Quæ uxor sine dubio typum in illa sui-se Ecclesia manifestat. Sic enim Ecclesia ex gentibus ad Dominum convocata, relicta patria sua, quod est idololatria, et omnia universa conversatione terrena, proficitur Dominum Deum suum esse in quem sancti crediderunt, et illuc se ituram ubi caro Christi post passionem ascendit, et ob ejus nomen in hoc sæculo pati usque ad mortem, et cum sanctorum populo, patriarchis scilicet, prophetis, consociandam. De quorum societate quod sanctis ex stirpe Abraham venientibus consociaretur, Moyses in cantico ostendit dicens: *Lætamini, gentes, cum plebe ejus. Id est, vos qui ex gentibus estis credituri, cum illis qui primi electi sunt æterna lætitia exsultate. Ingressa autem Ruth cum socru sua in terram Israel, ob merita obsequiorum suorum providetur, ut homini conjungeretur ex Abraham stirpe venienti, et primum quidem huic quem ipsa propinquum magis esse credebatur: qui negat se posse illi nubere offertur; et recedente illo per testimonium decem majorum, Booz illi conjungitur, et ab ipsis decem senioribus benedicitur, quia prior ipse ex cognatis constituitur se eidem nubere posse. Hoc loco Joannis Baptiste figuram ostendi existimamus, quia cum ipse apostolo Christus pararetur, et interrogaretur quis esset, non negavit, sed confessus est dicens, *Christum se non esse* (Joan. 1, 20). Et perseverantibus his qui missi erant, et inquirentibus quis esset,**

B respondit: *Ego sum vox clamantis in deserto* (Ibid. 25). Novissime etiam conflitur de Domino ipse dicens: *Qui habet sponsam, sponsus est* (Joan. iii, 29). Se autem amicum sponsi manifestat, cum adjicit: *Amicus autem sponsi est qui stat, et audit eum, et lætatur propter vocem sponsi* (Ibid.). Hunc ergo Christum existimabant, quia Christum in die visitationis suæ venisse non intelligebant. Est quippe Ecclesie sponsus, qui prophetis vocibus est ante promissus, sed sicut ille propinquus negavit, et postea Ruth jungitur Booz: ita Christus, qui vere sponsus Ecclesie est, quem prophetarum omnium oracula cecinerant, dignatus est Ecclesiam assumere et ex omnibus gentibus per totum orbem terrarum Deo Patri innumeros populos offerre. Quod vero exalceat se cognatus ille, veterum consuetudo erat, ut si sponsam sponsus repudiare vellet, discalcearetur ille, et hoc esset signum repudii. Proinde exalceari jubetur, ne ad Ecclesiam quasi sponsus calceatus accederet. Hoc enim Christo servabatur, qui verus sponsus erat. *Decem autem majorum natu benedictio*: hoc ostendit in nomine Jesu omnes esse gentes salvandas ac benedicendas. Iota enim apud Græcos decem significat. Quæ prima littera nomen Domini Jesu summopere scribit. Quæ res: ut diximus, omnes gentes per ipsum salvandas ac benedicendas esse demonstrat. Nec dubitet ergo quisquam hæc ut dicta sunt credere cum videat universa, et ab initio figuris antecedentibus præcurrisse, et per adventum Domini manifeste adimpleta sic esse, et quæ supersunt hoc modo perficienda in veritate, consonantibus omnibus et vocibus et figuris sacramentorum Scripturarum: quæ adimplevit is qui pollicitus est per Filium suum Jesum Christum Dominum, Regem et Salvatorem nostrum, cum quo est illi gloria et honor in sæcula sæculorum. Amen.

QUÆSTIONES SUPER REGUM LIBROS.

IN PRIMUM LIBRUM.

CAPUT PRIMUM.

De nativitate Samuelis.

Post librum Judicum sequitur liber Regum. Et aspice tempora. Primo iudicium, postea regum; sicut erit primo iudicium, deinde regnum. In quibus quip-

pe temporibus multis et variis modis sacramenta Christi et Ecclesie revelantur. Nam ab ipso exordio regum commutatum sacerdotium in Samuele reprobatum Heli: et commutatum regnum in David, reprobatum Saule, exclamavit prænuntiari novum sacerdotium novumque regnum, reprobatum veteri quod uni-

hæc erat futuri, in Domino Jesu Christo venturum. Nonne ipse David cum panes propositionis manducavit, quos non licebat manducare nisi solis sacerdotibus, in una persona utrumque futurum, id est in uno Jesu Christo, regnum et sacerdotium figuravit? Itaque ipsa Samuelis sacerdotis successio, novum, ut prædictum est, et sempiternum sacerdotium præfigurabat, qui est Christus Jesus, Heli sacerdote reprobo, id est, Judaico sacerdotio abjecto. Mater quoque ipsa Samuelis, quæ prius fuit sterilis, et posteriori fecunditate lætata, cujus etiam nomen Anna, id est, *gratia ejus*, interpretatur, ipsam religionem Christianam, ipsam postremo Dei gratiam significat, qua nobis Christus oritur, ipsam quoque Ecclesiam, quæ olim sterilis, nunc secunda in Dei laude lætatur. Quæ nihil aliud in cantico suo prophetare videtur, nisi mutationem Veteris Testamenti vel sacerdotii, in Novum Testamentum vel sacerdotium, qui est Christus. Nisi forte quis dicat, nihil Annam prophetasse, sed Deum tantummodo propter filium impetratum, exultanti prædicatione laudasse. Quid ergo sibi vult quod ait, *Arcam potentum fecit infirmum, et infirmi accincti sunt virtute? Pleni panibus minorati sunt, et esurientes transierunt terram; quia sterilis peperit septem, et fetosa in filiis infirmata est? Nunquid ipsa septem peperit, quamvis sterilis fuerit? Unicum habebat, quando ista dicebat; sed nec postea septem peperit sive sex, quibus septimus esset ipse Samuel, sed tres mares et duas feminas. Deinde in illo populo, cum adhuc nemo regnaret, quid in extremo posuit: Dat virtutem regibus nostris, et exaltabit cornu Christi sui? Unde hæc dicebat, nisi prophetabat? Dicit ergo Ecclesia Christi, civitas regis magni, Gratia plena, prole secunda: dicit quod tanto ante de se prophetatum per hujus piæ matris affectum agnoscit. *Confirmatum est cor meum in Domino, et exaltatum est cornu meum in Deo salutari meo, etc. Interea Samuel erat ministrans in templo Dei, accinctus ephod. Porro filii Heli divina sacrificia nescientes peccabant coram Domino: et deridebant per eos multi sacrificium Dei. Unde et Heli sacerdos pro eorum iniquitate damnatus est, quod eos peccantes minus severa animadversione plectebat miserimos: et quidem coercuit et corripuit, sed lenitate et mansuetudine patris, non severitate et auctoritate pontificis. Quæ sententia discant sacerdotes quomodo ipsi propter peccata filiorum, id est propter scelera, puniantur. Quique etiam, quamvis sancti sint, culpa tamen subditorum eisdem, si non coerceatur, reputatur.**

CAPUT II.

De propheta ad Heli destinato.

Venit autem propheta Dei quidam ad Heli sacerdotem, et dixit ei: Hæc dicit Dominus, Nunquid non aperte revelasti sum domui patris tui, cum esset in Ægypto in domo Pharaonis, et elegi eum ex omnibus tribubus Israel mihi in sacerdotem, ut ascenderet ad altare meum, et adoleret mihi incensum, et portaret ephod coram me: et dedi tibi et domui patris tui omnia de sacrificiis filiorum Israel? Quare ergo calce abjecisti victimam meam, et munera mea quæ præcepi ut offerrentur in templo, et magis honorasti filios tuos quam me, ut comederetis primitias omnis sacrificii Israel populi mei? Propterea hæc dicit Dominus Deus Israel: Loquens locutus sum, ut domus tua et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum. Nunc autem dicit Dominus: Absit hoc a me. Sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contempnunt me, erunt ignobiles. Ecce dies veniunt, et præcidam brachium tuum, et brachium domus patris tui: ut non sit senex in domo tua, et videbis ænulum tuum in templo in universis prosperis Israel. Quæ propheta de mutatione sacerdotii non est in Samuele completa, sed in Domino Jesu Christo existit adumbrata. Nam post Samuelem prophetam, postea sacerdotes fuerunt de genere Aaron, sicut Sadoch et Abiathar, regnante

A David, et alii deinceps, antequam tempus veniret quo ista de sacerdotio mutando per Christum effici oportebat. Nam cum diceret, *Loquens locutus sum, ut domus tua, et domus patris tui ministraret in conspectu meo usque in sempiternum: nunc autem dicit Dominus, Absit hoc a me, sed quicumque glorificaverit me, glorificabo eum: qui autem contempnunt me, erunt ignobiles; ecce isti sunt dies qui prænuntiati sunt, jam enim venerunt. Nullus enim sacerdos est secundum ordinem Aaron. Nam et illud quod ibi sequitur, Suscitabo mihi sacerdotem fidelem, de Christo Jesu Novi Testamenti vero sacerdote dicitur. Quod vero adjungitur: *Et erit, qui remanserit in domo tua, veniet ut oreteur pro eo*, non proprie dicitur de domo hujus Heli, sed illius Aaron, de quo usque ad adventum Christi homines remanserunt. De quo genere etiam huc usque non desunt qui convertantur. De quibus alius propheta dixit: *Reliquiæ salvæ fient*. Unde et Apostolus: *Sic ergo, inquit, et in hoc tempore reliquiæ secundum electionem gratiæ salvæ factæ sunt* (Rom. xi, 5). De talibus enim residuis bene intelligitur esse quod dictum est, *Qui remanserit in domo tua, veniet ut oreteur pro eo*. Profecto qui credit in Christum, sicut temporibus apostolorum, ex ipsa gente primi venerunt et crediderunt. Neque nunc desunt qui, licet rarissime, tamen credant, ut impleatur in his quod hic homo Dei locutus est. Quod vero continuo secutus adjunxit, *Et offert nummum argenteum, et tortam panis*. Quid per nummum argenteum, nisi oris confessio designatur, quæ sit creditibus ad salutem? Argentum enim pro eloquio poni solet, *Psalmista testante, ubi canitur: Eloquia Domini, eloquia casta: argentum igne examinatum, probatum terræ, purgatum septuplum* (Psalm. xi, 7). Ergo dicit iste qui venit, *Dimitte me, obsecro, ad unam partem sacerdotalem, ut comedam buccellam panis*. Sacerdotalem partem corpus Christi, id est Ecclesiam dicit, cujus plebis ille sacerdos mediator Dei et hominum homo est, Christus Jesus. Cui plebi dicit apostolus Petrus: *Plebs sancta, regale sacerdotium* (1 Petr. i, 9). In hac parte sacerdotali, postulat comedere buccellam panis. Quibus verbis ipsum sacrificium Christianorum eleganter expressum est; de quo dicit Sacerdos ipse: *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita* (Joan. vi, 52). Ipsum est quippe sacrificium, non secundum ordinem Aaron, sed secundum ordinem Melchisedech.*

CAPUT III.

De arcæ captivitate.

Igitur postquam hæc in figura mutationis Veteris Testamenti a propheta illo prænuntiata sunt ad Heli, *offenso Domino ab Israel instruxerunt aciem Philisthæi contra eos: tollunt autem Israelitæ arcam ad stationem suam, et capta est ab hostibus arca. Ipsi quoque non solum victi sunt, et in fugam versi, imo etiam magna strages facta est occisorum*. Nonnulli tamen futurorum hoc significat res gesta. Prophetice enim arca illa ab alienigenis capta, indicabat testamentum Dei transiitum ad gentes. *Quando enim nuntiatum est Heli sacerdoti captam fuisse arcam Domini, cecidit de sella, et mortuus est: transeunte arca Domini ad gentes, periiit atque interiit sacerdotium Judæorum. Duo quoque filii Heli corruerunt, quorum unus uxor vidua, et mox in partu mortua est, propter eandem perturbationem*. Quo evidenti signo præfiguratum est, post extinctum sacerdotium Judæorum, carnalem interiisse synagogam, illi carnaliter adhærentem; *prostratque Heli de sella pontificis, Judæorum sedem habere vacuum, et gloriam sacerdotii regnique extinctam*. Sed quid est quod *dum posuissent Philisthim arcam Domini in templo Dagoris dei sui, intraverunt templum, et invenerunt deum suum prostratum atque confractum; caput quoque ejus ac dæ manus ab eisæ erant?* Statim enim ut Testamentum Domini pervenit in gentibus, confestim idola, quæ deceptum possidebant orbem, destituta sunt, omni-

nisque error simul-crorum corrui, præsentiam Dei A terre non sustinens. Nam in manibus Dagon præcisus opus idololatriæ amputatur, et in capite ejus superbia diaboli abscissa significabatur, a quo initium peccati fuit. Quod vero in limine, ut certum scilicet præfinitumque suæ idololatriæ finem agnosceret. Limes enim finem itineris significat; etiam et illud ad magnam pertinet significationem, in ipsa ruina Dagon dei sui atque fractura, quod dorsum illius solum invenerunt, fractis omnibus membris. Dorsum quippe fugam significat. Quicumque enim fugiunt persequentibus dorsum dant. Unde et scriptum est de hostibus, *Quoniam pones eos dorsum*. Ubi sunt idola? Perierunt; et si aliqua remanentia ab aliquibus absconduntur, fugerunt. Quod autem percussus sunt in posteriora hi qui arcam Dei captiverunt, hæc pœna signum videtur, quia si qui susceperint testamentum Dei, et posteriora vitæ dilexerint, ex ipsis justissime cruciantur: quam, sicut Apostolus dicit, existimare debent sicut stercorea (Philip. III, 8). Qui enim assumunt testamentum divinum, ut in posteriora respicientes, veteri se vanitate non exuant, similes sunt hostibus illis qui arcam testamenti captivam juxta idola sua posuerunt: et illa quidem vetera etiam nolentibus cadunt, quia omnis caro fenem, et claritas hominis ut flos feni. Aruit fenem, flos decidit: arca autem Domini manet in æternum, secretum testamentum regni cœlorum: ubi est æternum verbum Dei (I Petr. I, 24, 25). Vaccæ autem illæ allophyliorum arcam Dei gestante, figuram sanctorum renuntiantium sæculo designaverunt, qui nullum delicti jugum traxerunt. Nam sicut illæ pignorum affectibus a recto itinere minime digressæ sunt, ita sancti mundo renuntiantes parentelæ obtentu, non debent a bono præpediri proposito: sicut et Moyses ait, *Qui dicunt patri suo et matri, Nescio vos, et fratribus suis, Ignoro illos, et nescierunt filios suos: hi custodierunt testamentum Dei, et præcepta ejus servaverunt. Judicia tua, Jacob, et legem tuam, o Israel* (Deut. xxxiii, 9, 10). Ille enim scire Deum familiarius appetit, qui pro amore pietatis ejus nescire desiderat quodcumque carnaliter selvit.

CAPUT IV.

De sacrificio Samuelis, et Lapide adjutorii.

Samuel autem post mortem Heli regebat Israel. Congregato autem omni populo, exclamavit ad Dominum pro Israel, et exaudivit eum; et cum offerret holocaustum, accedentibus alienigenis ad pugnam contra populum Dei, intonuit Dominus super eos, et confusi sunt, et offenderunt coram Israel, atque superati sunt. Tunc assumpsit Samuel lapidem unum et posuit eum inter Masphat et Sicelech; et ut Interpretes LXX transtulerunt, inter Masphat novam et veterem, et vocavit nomen ejus Lapis adjutorii, et dixit: *Usque huc auxiliatus est nobis Deus*. Masphat interpretatur intentio. Lapis ille adjutorii majestas est Salvatoris, per quem transeundum est a Masphat vetere ad novam, id est, ab intentione quæ expectabatur in carnali regno, quod erat beatitudo falsa carnalis, ad intentionem quæ per novum testamentum expectabatur in regno cœlorum, ubi est beatitudo verissima spiritualis, qua nihil est melius. Huc usque auxiliatur Deus. Iste Samuel invocavit nomen Domini, et exaudivit eum Deus, et in tempore messis pluviam impetravit. Pluvia enim in sanctis Scripturis verba sunt Evangelii, sive legis, sicut et Moyses dicit: *Expectetur sicut pluvia eloquium meum, et descendant sicut ros verba mea* (Deut. xxxii). Hanc igitur pluviam dedit mundo Christus in tempore messis, id est, quando gentes colligi oportebat: et ut sicut fromentum in horreis, sic intra Ecclesiam sinum congregarentur. Judicavit autem Samuel Israel omnibus diebus vitæ suæ, fueruntque usque ad eum iudices et principes super Israel. Porro filii Samuel declinaverunt post avaritiam, et accipiebant munera, et tam iniqui iudices exstiterunt, ut

populus nequaquam ferens, regem sibi in similitudinem cæterarum gentium postularet.

CAPUT V.

Unctio Saulis regis.

Quibus dedit Deus Saul regem, ungiturque jubente Domino prior a propheta in regnum. Qui et ipse quidem in id quod unctus est imaginem Christi portavit. Unde et beatus David et ipse Christus unctus, ait ad eum qui se finxerat Saul occidisse: *Quomodo non timuisti injicere manum tuam in Christum Domini* (I Reg. xxvi, 9)? Hinc est quod ab humero et sursum Saul supereminere omnibus, quia caput nostrum sursum est, quod est Christus. In id autem quod reprobatus postea et reiectus est succedente in regno David, populi, ut prædictum est, Israel personam gestavit, qui populus regnum adeptum erat amissurus, Christo Domino nostro per novum testamentum non carnaliter, sed spiritualiter, regnatura.

CAPUT VI.

De jejunio indicto a Saule.

Iste autem Saul dum pergeret dimicaturus adversus Philisthim, indixit cuncto exercitui jejunium quousque reverteretur a prælio; sed Jonathan filius ejus, videns in superficiem agri mel, extrudit summitatem virgæ et intinxit in favum mellis, et gustavit, et illuminati sunt oculi ejus. Non utique ad videndum illuminati, qui antea videbat, sed ad discernendum quia vetula tegerat. Tunc enim casus ille, sicut et Adam fecit attentum et reddidit quia confusum. Quo facto admonetur, omnes illecebras voluptatum in sæculo debere contemnere is qui Deo nititur militare. Nam non potest contra Allophylos spirituales, id est adversus principes tenebrarum huius mundi, viribus armisque pugnare, qui adhuc hujus mundi negligit dulcedinem declinare. *Mel enim distillat labia meretricis* (Prov. v, 3), quod est delectatio voluptatis carnalis. Deo putatur juxta mysticos intellectus, hunc gestasse Jonathan, et sorte deprehensum vix precibus populi liberatum.

CAPUT VII.

De Agag rege servato, et a Samuele interfecto.

Initi iterum Saul prælium adversus Amalech, et interfectis cunctis hostibus pepercit Agag regi: nec voluit disperdere omnia juxta præceptum Domini, irasciturque ei Dominus. Veniens autem Samuel sumpsit gladium, et in frusa concidit Agag. Quando legunt quidam in Scripturis quod sancti nulli hostium parcunt, efficiuntur crudeles, et humanum sanguinem sitiunt dicunt, quia et justi ita percusserunt hostes ut non relinqueretur ab his qui salvus fieret: et non intelligunt in his verbis adumbrari mysteria, et hoc magis nobis indicari ut pugnantes adversus vitia, nullum penitus ex his relinquare debeamus, sed omnia interimere. Nam si pepercimus, reputari nobis in culpam potest, sicut reputatum est Saul, qui servaverat vivum regem Amalech. Non enim quisque justus manebit, si aliquid adhuc peccati in semetipso servaverit, sicut Saul: ad vero sancti in figura Samuelis ita sæviunt super hostes suos, id est super vitia peccatorum, ut non permittant relinqui aliquid peccatum impunitum.

CAPUT VIII.

De arreptione Saul a spiritu maligno.

Igitur recedente Saul a Domino propter inobedientiam, arreptus est maligno spiritu a Domino. Irruebant enim malignus spiritus Domini in eo. Si Domini, cur malus? Si malus, cur Domini? Sed duobus verbis comprehensa est hæc sententia, et in Domino potestatem justam, et in diabolo voluntatem injustam. Nam idem spiritus malus per nequissimam voluntatem, et idem spiritus Domini per justissimam potestatem. Inde ergo spiritus Domini appellatus est

diabolus propter mysterium, quia omnibus etiam spiritibus malis bene utitur Deus, vel ad damnationem quorundam, vel ad emendationem, vel ad probationem; et quamvis malignitas a Domino non sit, potestas tamen non nisi a Deo est. Sic et alibi dictus est sopor Domini, qui occupaverat milites ejusdem Saul, cum David hastam et scyphum abstulisset a capite dormientis. Namque sopor qui tunc homines apprehenderat nutu Dei erat infusus, ne David servi ejus in loco præsentia sentiretur. Dicitur ergo spiritus Domini malus, hoc est minister Dei ad faciendum in Saul quod eum pati iudex omnipotentissimus judicabat. Quoniam spiritus ille voluntate qua malus erat, non erat Dei: creatura vero qua conditus erat, et potestate, quam non sua sed Domini omnium æquitate acceperat, Domini erat.

CAPUT IX. Davidis unctio.

Itaque Saule propter inobedientiam reprobato, mittit Dominus Samuel ad Isai, et sumpto cornu olei unxit in regem David. Sed videamus eundem David quomodo Christum prophetice significaverit. David enim interpretatur manu fortis, sive desiderabilis: et quid fortius leone illo de tribu Juda, qui vicit mundum? et quid desiderabilius illo de quo dicitur, Veniet Desideratus cunctis gentibus (Agy. II, 8)? Ungitur iste David in regnum futurum, denuntians per unctionem illam Christum, Christus enim a chrismate appellatur. David namque ab officio pastoralis pecorum, ad hominum regnum transfertur. Dicitur autem David ipse Jesus, ab ovibus Judaicæ plebis ablati, in regno gentium translatus est. In Judaica enim plebe non est Christus modo: ablati est inde, nunc gentium greges pascit. Erat autem David in canticis musicis eruditus. In diversorum enim sonorum rationabiles moderatosque concentus, concordi varietate compactam ordinatamque Ecclesiæ insinuat unitatem, quæ variis modis quotidie resonat, et suavitate mystica modulatur. Iste adhuc puer in cithara suaviter imo fortiter canens, malignum spiritum, qui operabatur in Saule, percussit: non quod citharæ illius tanta virtus erat, sed quod figura crucis Christi, quæ de ligno et extensione nervorum mystice gerebatur, ipsaque passione quæ cantabatur, jam tunc spiritus dæmonis opprimebatur. Leonem quoque et ursum David idem necavit: ursum, videlicet diabolum; leonem, Antichristum: alterum tunc hominibus latenter insidiantem, alterum in posterum manifestissime sævientem. Iste David in prælio gigantem superavit, cum adversus populum Domini alienigenæ dimicaret. Provocavit superbia humilitatem, provocavit diabolus Christum. Accepit arma bellica sanctus David, ut adversus Goliath procederet, hæc arma per aetatem et parvam staturam corporis portare non valuit. Abiecit onerantia, accepit quinque lapides de flumine, et posuit in vase pastorali; his armatus processit, et vicit: hoc quidem ille David. Sed si mysteria perscrutemur, in David intelligitur Christus, qui tempus revelationis novi testamenti insinuandæ, et commendandæ gratiæ prævidens, arma deposuit, quinque lapides tulit. Deposuit ergo corporalia sacramenta legis, quæ non sunt imposita gentibus. Deposuit quæ non observamus, sed tamen ad aliquam significationem præmissa et posita intelligimus. Denique hæc arma deposuit, tanquam onera sacramentorum veteris legis, et ipsam legem accepit. Quinque enim lapides quinque libros Moysi significant. Tulit ergo illos quinque de flumine, id est de sæculo. Labitur enim mortale sæculum: et præterfluit, quidquid venit in mundum. Erant enim in flumine tanquam in populo illo. Primo lapides erant illic inutiles et vacabant, nihil proderant, transibant super fluvios. Sed quid fecit David? Ut lex illa utilis esset, accepit gratiam. Lex enim sine gratia impleri non potest. Plenitudo enim legis charitas.

A Quia ergo gratia fecit impleri legem, significatur autem gratia lacte: hoc est enim in carne gratuitum, ubi mater non quærit accipere, sed satagit dare: hoc mater gratia dat, et contristatur si desit qui accipiat. Quomodo ergo ostendit David legem sine gratia operari non posse, nisi cum illos lapides quinque, quibus significabatur lex in libris quinque, quos conjungere volens gratiæ, posuit in vase pastorali, quo lac mulgere consueverat? His armatus processit adversus Goliath superbum, se jactantem, de se præsumentem. Tulit unum lapidem, et dejecit diabolum. In frontem percussit et cecidit, et eo loco corporis ubi signum Christi non habuit. Hoc quoque licet attendas. Quinque lapides posuit, unum misit. Quinque libri lecti sunt, sed unitas vicit, Plenitudo enim legis charitas, ut ait Apostolus: Sufferventes invicem in dilectione, studentes servare unitatem spiritus in vinculo pacis (Ephes. IV, 3). Deinde illo dejecto atque percusso, gladium ejus abstulit, et inde caput illius abscidit; et hoc facit noster David: dejecit diabolum de suis, quando credunt magis in eum, quos ille in manu habebat, et de quibus cæteras animas trucidabat. Convertunt linguas suas contra diabolum, et sic Goliath de gladio suo caput inciditur.

CAPUT X

De certamine Davidis et Goliath Philisthæi, ubi Saul Davidi pro centum præputiis Philistinorum filiam promittit connubium.

Interea David victoria animam Saul regis offendit, indignantis quod sibi in mille, et David in decem millibus clamantium publicæ congratulationis ora insonarent: hinc invidia Saul, et semen odiorum adversus David. Quem dissimularum callidus, ut sine insidiis suis posset offerre discrimini, statuit eum Michol filiam suam nuptiis alligari, si centum sibi Alphythorum præputia victor afferret: pro quibus centum, ducenta dedit illi; et unde creditur regio perire voto, inde auctus est gloriosiori tropæo. Ita et Judæi dum contra voluntatem Dei Christum interficere nituntur, per id salutem gentium egerunt per quod crediderunt exstinguere. Quod vero David prius alienigenarum præputia attulit, et sic denuo filiam Saul nuptiis basit, significabat quod Christus non prius Synagogam connubio suo sponderet, nisi antea gloriosus in gentibus fieret. Prius enim in nationibus resecatit carnis pollutionem, et postea copulatus est Synagoga. Postquam enim, sicut scriptum est, introierit plenitudo gentium, tunc omnis Israel salvus fiet (Rom. XI, 25, 26). Dupla autem, id est ducenta præputia attulit, sive pro Judæis et gentibus acquisitis, sive quia major est numerus acquisitionis populi gentium quam credentium Judæorum.

CAPUT XI.

David canens spiritum immundum a Saule repellit.

D Auxit deinde odium Saul adversus David in tantum, ut rex ob medelam sui spiritus David ex more psallentem, jaculo conaretur conficere. Sed quid est quod dum Saulem spiritus adversus invaderet, apprehensa David cithara ejus vesaniam mitigabat? Per Saulem itaque Judæorum elatio, per David autem humilitas Christi significatur. Cum ergo Saul ab immundo spiritu arripitur, David canente, ejus vesania temperatur: quia cum senex Judæorum per blasphemiam in furorem vertitur, dignum est ut salutem mentis eorum quasi dulcedine citharæ, locutionis evangelicæ tranquillitate revocentur.

CAPUT XII.

Saul mittit custodes ad domum Davidis, ut interficeretur.

Mittit Saul custodes ad domum David, ut custodirent eum, et interficeretur. Abscessit autem David nocte, et fugit, atque salvatus est. Cumque venissent

nuntii Saul, invenerunt statum in lecto David positam, et pellem pilosam caprarum ad caput ejus. Audimus ergo quid hoc significet quod miserit Saul ad custodiendum domum David, ut eum interficeret. Hoc non ad crucem Domini, sed tamen ad passionem ejus pertinet. Crucifixus enim Christus, et mortuus, et sepultus est. Erat ergo illa sepultura tanquam domus, ad quam custodiendam misit regnum Judæorum, quando custodes adhibiti sunt sepulcro Christi. Quomodo ergo custodita est domus, si David figurabat Christum ut Christus interficeretur, dum non in sepultura Christi, sed in cruce sit interfectus? Refertur ergo hoc ad corpus Christi, quia interficere Christum erat tollere nomen Christi. Neque enim crederetur in Christum, si mendacium prævaleret custodum, qui corrupti sunt, ut dicerent: *Quia dormientibus nobis venerunt discipuli ejus, et abstulerunt eum (Matth. xxviii, 15).* Hoc est itaque velle Christum interficere, nomen resurrectionis ejus extinguere, ut mendacium Evangelio præferretur. Sed sicut illud non valuit Saul ut interficeret David, sic nec hoc potuit regnum Judæorum efficeret ut memoriam Christi deleteret. Isti qui de Saul virtute, id est de regno Judæorum in Christo præsumere voluerunt, offenderunt in lapidem offensionis tanquam in statum: et hæc visus erat agnus, quia in quo peccatum non invenerunt, quasi peccatorem persecuti sunt. *Igitur David regine manus ictum evitans, ejusque persecutionem declinans fugit, venitque ad Samuelem, et misit Saul nuntios, qui apprehenderent David. Samuel autem erat inter prophetas et ceterum prophetarum, qui isto tempore prophetabant. Nuntii autem qui missi sunt, accepit eode in spiritu prophetaverunt. Missisque aliis, hoc contigit et tertiis nihilominus. Postea vero cum et ipse Saul venisset, factus est super eum spiritus Dei, et ambulabat ingrediens, et prophetabat. Quæritur autem quomodo et illi cum missi essent ad tenendum hominem, et ad necem ducendum, tales spiritus effici meruerunt: et Saul ipse qui miserat, veniens, et ipse sanguinem innocentem quærens effundere, accipere meruit spiritum illum, et prophetare. Quantum enim ad litteram attinet, non est mirum hominem reprobum ad momentum transitorie prophetasse, dum etiam multi simile prophetiæ donum legantur habuisse: sicut Balaam ille reprobus, quem non tacet Scriptura judicio divino esse damnatum, sed tamen prophetiam habebat. Nec illa verba parum attestantur huic sententiæ, quæ in Evangelio scripta sunt, multos dicturos in illa die: *Domine, Domine, in nomine tuo mundavimus, et bibimus, et in nomine tuo virtutes multas fecimus.* Quibus dicturus est: *Non novi vos: discedite a me, operarii iniquitatis (Matth. xxv, 41).* Mystice autem exemplum hujus Saul nuntiorumque ejus in hac sententiâ figurat nonnullos hæreticos, qui aliquid boni de muneribus sancti Spiritus habent, sicut testamenta legis et Evangelii, sicut baptismi sacramentum. Qui cum ad Ecclesiam catholicam veniunt, non est in eis ullo modo violandum, aut quasi non habeant tradendum: sed tamen eos non ideo debere confiteri salutem, quia non improbamus quod illos accepisse credimus. Sed oportet eos cognoscere unitatem et societatem vinculo charitatis, sine qua omnino quidquid habere poterunt, quamvis sanctum sit atque venerandum, ipsi tamen nihil sunt, tanto indigniores effecti præmio vite æternæ, quanto illis donis non bene usi sunt quæ in hac vita, quæ transitoria est, acceperunt. Item exemplum atque imago hujus Saul nuntiorumque ejus, in hoc libro Judæorum non incongrue gestat personam; qui dum adversari cupiunt Christo, habent in ore sacramenta legis et prophetarum: ad testimonium Christi, et cum Ecclesia quasi cum prophetis de Scripturis disputant, sicut illi cum prophetis vaticinabantur.*

CAPUT XIII.

Ad Davidem missi, prophetare incipiunt.

*Surrexit itaque David, et iterum fugit a facie Saul: venitque ad sacerdotem Abimelech, a quo et gladium Goliæ sustulit, et panes propositionis accepit. Quæ res et sacerdoti mortem attulit, et animadversionem religiosæ intulit civitati. Hæc itaque gestorum filies est. Sed quantum ad sacramentum prophetiæ pertinet, in Christo Domino nostro completum est, qui positus in carne dum insectationem declinaret Judaicam, ad apostolos transiit, cum quibus et desideratum sibi cibum sumpsit: desiderio enim desideravit pascha manducare. Ex quibus Goliæ, id est arma diaboli, sustulit: fortis enim spolia ipse diripuit. His ergo a quibus receptus est Christus, tribulationes induxit diabolus, et mortem. Omnes enim, ut ait Apostolus, qui in Christo pie volunt vivere, persecutionem patiuntur (I Tim. iii, 12). Et Dominus ait: *Si me persecuti sunt, et vos persequentur (Joan. xv, 20).* In Doceh autem Iduimæo, Judæ proditoris persona consistit, per quem ita operatus est diabolus, ut ejus proditio est facta in Christo, postea persecutionem Ecclesia pateretur, et occiderent quamplurimi discipuli Christi et sacerdotes, et pro nomine persecutiones gravissimas perferrent.*

CAPUT XIV.

David venit ad Abimelech sacerdotem.

*Interea David cum fugeret Saul, latere voluit apud regem quemdam Geth nomine Achis. Sed cum gloria ei fuisset sibi commemorata, ne per livorem rex idem ad quem confugerat aliquid ei mali machinaretur; finxit insaniam, et quasi furore correptus, mutavit os suum: defluebantque salivæ in barbam ejus, collabaturque in manibus eorum; et ad ostia portæ procedebat; et dixit Achis rex: *Quid mihi adduxisti istum? Nunquid deerant nobis furiosi? Et sic eum dimisit.* Achis interpretatur quomodo est. Per quod significatur ignorantia ad verbum mirantis et non agnoscantis, quod in gente Judæorum impletum est, qui dum viderunt Christum non agnovērunt. Coram quibus mutavit os suum, et abiit. Erant enim ibi præcepta legis carnalia, erant et sacrificia secundum ordinem Aaron: et postea ipse de corpore et sanguine suo instituit sacrificium secundum ordinem Melchisedech. Mutavit ergo os suum sacerdotio, mutavit in præceptis: dans aliud testamentum, evacuata carnali operatione. Atque inde collapsus est in manibus eorum, quando eum comprehendentes crucifixerunt. Et procedebat ad ostium portæ, hoc est humiliabat se usque ad ostium fidei nostræ. Ostium enim portæ initium est fidei. Inde incipit Ecclesia, et pervenit usque ad speciem. Ut eum credit ea quæ nunc videt, mereatur perfrui, cum enim videre facie ad faciæm cœperit. Quod vero in illis quasi furore salivæ decurrerant super barbam ejus, Apostolus hæc aperit dicens: *Judæi signa petunt, et Græci sapientiam quærunt. Nos autem prædicamus Christum crucifixum, Judæis quidem scandalum, gentibus autem stultitiam. Ipsi vero vocatis Judæis et Græcis Christum Dei virtutem et Dei sapientiam: quia quod stultum est Dei fortius est hominibus, et quod infirmum est Dei fortius est hominibus (I Cor. i, 25-25).* Salivæ enim infirmitatem significant. Sed quod stultum est Dei fortius est hominibus, non tanquam salivam attendas, sed attende quia super barbam decurrit. Quomodo enim in salivis infirmitas, sic in barba virtus ostenditur. Textit ergo virtutem suam corpore infirmitatis suæ. Et quod forinsecus infirmabatur, tanquam in saliva apparebat. Inlus autem divina virtus tanquam barba tegebatur.*

CAPUT XV.

David ad regem Lachis fugit.

Dehinc in eremo Engaddi, cum persequendum David Saul apperteret, ingressus David in speluncam, ibi late-

bat : sed rex improvisis exceptus insidiis, quod innocuo moliebatur inciderat. Scriptum est enim : Qui fodit foveam proximo suo, ipse incidet in eam (Eccli. xxvii, 20). David autem, bona pro malis retribuens, inimicum non occidit, sed pro testimonio facti oram chlamydis regie abstulit : cum facilius esset exceptum insidiis adversarium perdere magis quam fallere. Quid ergo est quod iste fugiens a facie Saul in spelunca latuit? Quare autem latuit, nisi ut occultaretur, et non inveniretur? Quid est contegi spelunca, nisi contegi terra? Qui enim fugit in speluncam, terra tegitur, ne videatur. Portabat autem terram Jesus, id est carnem, quam acceperat de terra, et in ea se occultabat, ne a Judæis inveniretur. Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent (I Cor. ii, 8). Quare ergo Dominum gloriæ non invenerunt? Quia spelunca se texerat, id est, carnis infirmitatem oculis obiciebat, et majestatem divinitatis corporis in tegmine tanquam speluncæ abdito contegebat. Illi ergo non cognoscentes Deum, persecuti sunt hominem. Nec mori potuit, nisi in homine, nec crucifigi potuit nisi in homine, quia nec tenere posset nisi eum homine. Opposuit ergo male quærentibus terram, servavit bene quærentibus vitam. Fugit ergo secundum carnem in speluncam a facie Saul, quia passus est, usque adeo se occultans Judæis, ut moreretur. Sed quare usque ad mortem voluit esse patiens, ut fugeret a facie Saul in spelunca? Etenim spelunca, inferior pars terræ potest accipi; et certe, quod manifestum est et notum omnibus, corpus ejus in monumento positum est, quod erat excisum in petra: hoc ergo monumentum spelunca erat. Illic fugit noster David a facie Saul. Tandiu enim persecuti sunt illum Judæi, quoadusque poveretur in spelunca. Sed quid est quod Saul persecutor ad purgandum ventrem speluncam ingreditur, nisi quod Judæi in Christum conceptam mentis malitiam quasi odorem fetidum emisissent, et cogitata apud se noxia factis deterioribus, dum Christum perimunt ostenderunt: sed tamen David Saulem occidere noluit, et cum eum in abdito occultatus antro haberet in potestate, reservare potius quam occidere maluit: ita et Christus, dum esset in spelunca carnis, persecutorem populum in potestate habuit, et non occidit. Scriptum enim erat de eis per prophetam: *Ne occideris eos. Tantum denique David summitatem chlamydis ejus sileat absceidit, ut ostenderet per prophetiam Christum Judæos non occidisse, sed eis tantum regni gloriæ abstulisse, sicque eos vacuos sede vel imperio reliquisse. Chlamydis enim absceidit, regni est amputatio: hoc etiam alio loco idem Saul cum per inobedientiam peccasset ostendit. Nam cum veniam precaretur rogaretque Samuelum ut reverteretur cum illi ad placandum Deum, et nolisset, atque convertens faciem suam abiret, tenuit Saul pinnulam vestimenti ejus, et dirupit eam, et dixit ad eum Samuel: Dirupit Dominus regnum Israel de manu tua hodie, et dabit illud proximo tuo, et dividetur Israel in duos populos. Ergo Israelis personam figurate gerebat rex iste, qui populus amissurus erat regnum, dum persequitur Christum.*

CAPUT XVI.

David, dormiente Saule, hastam tulit.

Quod et sequenter iterum demonstratum est, quando idem David fugiens a facie Saul ingressus est in castra regis. Cum dormientem invenisset, non percussit, non occidit: sed solam lanceam, quæ erat ad caput ejus, et lenticulam sustulit, dormientibus cunctis. Egressusque de castris transiit in cacumine montis. Quid ergo hoc est? Persequebantur namque Christum Judæi, sed persequebatur dormiebant, quia non vigilabant corde. Duritia enim cordis obdormitio est. Dormiunt in vitam veterem, non evigilant in novam. Venit Christus, non eos occidit, sed tulit ab eis scyphum aquæ, id est gratiam legis. Tulit regale regni, sed potestatem, quam pro magno habebant, et

A unde se protegebant temporaliter, et quam adversus Deum per incredulitatem gerebant. Deinde et ingressus victor David noster de castris eorum, et regressus transcendit in altitudinem montis cælorum.

CAPUT XVII.

Amalecitas a Davide superantur.

Interea fugiens David, dum pergeret cum Achis rege Philistinorum in prælium adversus Israel, insurgentes Amalecitas irruerunt in Sicelech, et succidentes eam, captivaverunt omnia quæ erant David et puerorum ejus. Reversus ergo David ad persequendos Amalecitas, invenit Ægyptium puerum lassentem, quem Amalecitas ægrotum in itinere reliquerat: hunc autem invenit David cibo refecit, ducenque sui itineris fecit, sicque Amalecitas persequitur, epulantesque reperit, et funditus exstinguit. Quid est enim quod Ægyptius Amalecitas puer in itinere lassatur, nisi quod amator præsentis sæculi peccati sui nigredine operatus, sæpe ab eodem sæculo infirmus despectusque reliquitur, ut cum eo nequaquam currere valeat, sed fractus adversitate torpescat? Sed hunc David invenit, quia Redemptor noster veraciter manu fortis, nonnunquam quos despectos a mundi gloria reperit, hos in suo amore convertit. Cibo pascit, quia verbi scientia reficit. Ducem itineris eligit, quia suum etiam prædicatorem facit. Et qui Amalecitas sequi non valuit, dux David efficitur: quia is quem velut indignum mundus deseruit, non solum conversus in sua mente Deum recipit, sed prædicando hunc etiam usque ad aliena corda perducit. Quo videlicet duce, David Amalecitas conviventer invenit et exstinguit, quia ipsi Christum predicantibus mundi lætitiæ destruit, quos mundus comites habere desepit.

CAPUT XVIII.

Saul Pythonissam consulit.

Post mortem autem Samuelis congregatis Philistinim contra Israel, consulit Saul Dominum, et non respondit ei. Quæsit autem Saul Pythonissam, quæ suscitarat ei Samuelem: statimque suscitatus ait ad eum, Quare inquietasti me ut suscitarer? Quæritur secundum historiam, utrum Pythonissa ipsum prophetam de inferno evocaverit, an aliquam imaginariam illusionem fallacia dæmonum factam. De qua quæstione beata memoria Augustinus episcopus Simpliciano, Mediolanensi episcopo, ita scripsit: *Inquiris, inquam, utrum potuerit malignus spiritus excitare animam justi, et tanquam de abditis mortuorum receptaculis evocare, ut videretur et loqueretur cum Saul. Nonne magis mirandum sit quod Satanus ipsum Dominum assumpsit, et constituit supra pinnam templi? Quolibet enim modo fecerit, factum est: ita ut et Samuel suscitaretur, similiter latet. Nisi forte quis dixerit, faciliorem diaboli fuisse licentiam ad Dominum vivum, unde voluit assomendum, et ubi voluit constituendum, quam ad Samuelis defuncti spiritum e suis sedibus excitandum. Quod si illud in Evangelio nos ideo non conturbat, quia Dominus voluit atque permisit, nulla diminutione suæ potestatis et divinitatis id fieri, sicut ab ipsis Judæis quanquam perversis atque immundis, et facta diaboli facientibus, et teneri se, et vinciri, et illudi, et crucifigi atque interfici passus est, non est absurdum credere ex aliqua dispensatione divinæ voluntatis permissum fuisse ut non invitus nec dominante magica potentia, sed volens atque obtemperans occultæ dispensationi Dei, quæ Pythonissam illam et Saulem latebat, spiritus prophetae sancti se ostenderet aspectibus regis, divina eum sententia percussurus. Quanquam in hoc facto potest esse alius facilius intellectus, ut non vere spiritum Samuelis excitatum a requie sua credamus, sed aliquod phantasma, et imaginariam illusionem diaboli machinationibus factam. Quam propterea Scriptura nomine Samuelis appellat, quia solent imagines earum rerum nominibus appellari quarum imagines sunt. Sic et omnia*

quæ pinguntur atque finguntur, earum rerum quarum imagines sunt, nominibus appellantur. Sic hominis pictura cum fingitur, proprium quoddam nomen incunctanter adhibetur, et dicitur: Ille Cicero est, ille Sallustius, ille Achilles, ille Hector: hoc flumen Simois, illa Roma, cum aliud nihil sint quam pictæ imagines. Unde et Cherubin cum sint cœlestes virtutes, ficti tamen ex metallo, quo imperavit Deus super arcam testamenti, magnæ rei et significandæ gratia: non aliud quam Cherubin, illa quoque signa vocabantur. Item dum quisque videt somnium, non dicit, Vidi imaginem Augustini: sed vidi Augustinum: cum eo tempore quo aliquid tale aliquis vidit, ignoraret hoc Augustinus. Usque adeo manifestum est, non ipsos homines, sed eorum imagines videre. Et Pharaos spicas se dixit in somniis vidisse, et boves, non spicarum aut boum imagines. Si igitur constat liquido, nominibus earum rerum quarum imagines sunt, appellari, non mirum est quod Scriptura dicit, Samuelem visum, etiamsi forte imago Samuelis apparuit ficta machinamento ejus, qui transfiguratur se velut angelum lucis, et ministros suos subornat, velut ministros justitiæ. Jam vero si illud, inquit, movet, quomodo a maligno spiritu Sauli vera prædicta sunt: potest et illud mirum videri quomodo dæmones agnoverunt Christum, quem Judæi non cognoscebant. Cum enim vult Deus etiam infirmis spiritibus aliqua vera cognoscere temporalia, dumtaxat ad istam mortalitatem pertinentia: facile est et non incongruum ut omnipotens et justus ad eorum pœnam, quibus ista prædicantur, ut malum quod eis imminet, antequam veniat prænoscendo patiantur: occulto apparatu mysteriorum suorum etiam spiritibus talibus aliquid divinationis imperat, et quod audivit ab angelis, prænuuntiant hominibus. Tantum autem audiunt, quantum omnium Dominus atque moderator, vel jubet vel sinit. Unde etiam spiritus Pythonis in Actibus apostolorum attestatur Paulo apostolo, et evangelistam esse conatur. Miscet tamen isti fallacias et verum quod nosse potuerunt, non docendi magis quam decipiendi fine pronuntiant. Et forte hoc est quod cum illa imago Samuelis Saulem prædiceret moriturum, dixit etiam esse secum futurum. Quod utique falsum est. Magno quippe intervallo post mortem separari bonos a ma-

lis in Evangelio legimus, cum inter superbum illum divitem, cum jam apud inferos tormenta pateretur, et illum qui ad ejus janam ulcerosus jacebat, jam in requie constitutum, magnum chaos interjectum esse testatur. Aut si propterea ei Samuel dixit, *Mecum eris*: ut non ad aequalitatem felicitatis, sed ad parem traditionem mortis referatur, quod uterque homo fuerit, et uterque mori potuerit, jamque mortuus mortem vivo prænuuntiat. Secundum utrumque igitur intellectum habere exitum hanc lectionem, qui non sit contra fidem, nisi forte profundiori inquisitione inveniat ad liquidum, vel posse vel non posse animam humanam, cum ex hac vita migraverit, magicis carminibus evocari, et vivorum apparere conspectibus etiam corporis lineamenta gestantem: ut non solum videri valeat sed et agnosci. Et si potest, utrum etiam justis anima, non quidem cogatur magicis sacris, sed dignetur ostendi occultioribus mysteriis, summæ legi obtemperans: ut si fieri non posse claruerit, ut non uterque sensus in hujus Scripturæ tractatione admittatur: sed, illo excluso, imaginaria similitudo Samuelis diabolico ritu facta intelligatur. Sed quoniam sive illud fieri possit, sive non possit, tamen fallacia Satanæ, atque imaginum simulandarum callida operatio, decipiendis sensibus humanis, multiformis invigilat pedetentim quidem, ne inquisitionibus diligentioribus præscribamus: sed potius existimemus tale aliquid lactum maligno spiritu Pythonissæ illius ministerio; quamdiu nobis aliquid amplius excogitare atque explicare non datur. » Hæc sunt quæ tunc de Pythonissa et Samuele scripsit beatus Augustinus.

CAPUT XIX.

Saul et Jonathas occiduntur.

Igitur exorto prælio percusserunt Philisthæi Israel plagam magnam, corrueruntque in prælio Saul et Jonathas; quos denique figuratè pius propheta delfet. Qui cum potentes essent, et semper hostibus prævalerent, sauciati ac vulnerati illico in medio prælii corruerunt. Quomodo, inquit, ceciderunt potentes in medio pugnae? Hoc etiam modo pius Christianorum genus delfet eos qui repugnantes dæmonibus labuntur in sæculo, quod est lubricum. Gelboe enim montes, interpretantur lubrici montes.

IN LIBRUM SECUNDUM.

CAPUT PRIMUM.

David admonetur per prophetam ne templum construat.

Post mortem itaque Saul ungitur David, et regnat: transfertque arcam testamenti in civitatem suam. Qui cum vellet templum Dei ædificare, admonetur per prophetam a Domino ita: Non tu ædificabis mihi templum, quia vir sanguineus es. Quid est igitur quod erga exteriora bella laboranti David interdicitur, ne domus Dei ab eo ædificaretur? Templum quippe Dei nos sumus, quia ad veram vitam in ejus habitationem construimur, Paulo attestante, qui ait: Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos. Sed vir sanguinum templum Deo ædificare prohibetur, quia qui adhuc actis carnalibus incubat, necesse est ut instruere spiritualiter Ecclesiam non præsumat: quia nequaquam pure maculam in membro considerat oculus, quem pulvis gravat: et superjectas sor-des tergere non valet manus, quæ lutum tenet.

CAPUT II.

De peccato Davidis et Bersabæ.

Nunc et peccatum David quid in prophetia signaverit, quanta possum brevitate perstringam. Nomina quippe ipsa interpretata satis ostendunt, quid etiam

hoc factum præfiguraverit. David, ut diximus, interpretatur manu fortis, sive desiderabilis. Bethsabee puteus satiæ, sive puteus septimus. Quamlibet autem harum nominis ejus interpretationem in id quod dicere intendimus assumamus, satis congruit. Nam in Cantico canticorum sponsa, quæ illi Ecclesia est, vocatur puteus aquæ vivæ; et huic puteo septenarii numeri nomen in Spiritu sancti-significatione conjungitur, propter rationem Pentecostes, quo die de cælo missus Spiritus sanctus venit. Ad quadraginta novem autem, quod est septies septem, unum additur, quo unitas commendatur. In hac ratione vivit apostolica illa sententia: Sufficientes invicem ad dilectionem, studentes servare unitatem spiritus, in vinculo pacis. Dono itaque spirituali, hoc est septenario, facta est Ecclesia puteus satiæ, quia factus est in ea fons aquæ salientis in vitam æternam: quem qui habuerit, non sitiet in æternum. Jam vero qui fuerit maritus ejus, quid aliud quam diabolus nominis ejus interpretatione significatur? Hujus erant pessimo conjugio delegati, omnes quos gratia Dei liberat, ut Ecclesia sine macula et ruga, salvatori proprio complectur. Urias namque interpretatur, lux in ca Dei, Etheus autem Abscissus, sive quod in veritate non stetit, sed a lucc

superna quam de Deo habebat, superbæ merito abscissus est: sive quod cadendo veris viribus perditis, transfiguratus se in angelum lucis, audens dicere Deo, *Lux mea Dei est*. Ergo iste quidem David graviter scelerateque peccavit. Quod scelus ejus etiam per prophetam Deus arguit increpando, et ipse abluit pœnitendo. Verumtamen ille desiderabilis omnibus gentibus, quasi in solarium deambulans: quia in sole posuit tabernaculum suum, adamavit Ecclesiam super tectum se lavantem, id est, mundantem se a sordibus sæculi, et domum luteam spirituali contemplatione transcendentem atque calcantem; et inchoata cum illa primæ conventionis notitia, postea ab ea penitus separatum diabolum occidit, eamque sibi perpetuo connubio copulavit. Odiamus ergo peccatum, sed prophetiam non extinguamus. Amemus illum David, quantum amandus est qui nos a diabolo per misericordiam liberavit. Amemus et istum David, qui tam grave in se vulnus iniquitatis, pœnitentiæ et humilitatis confessione sanavit. Sed fortasse quis dicat: Si David imaginem Christi gerebat, quomodo multas uxores et concubinas habuisse scribitur, cum has res Christus et horrescat et damnet? Hoc enim pro figura fiebat. Multæ enim uxores David multarum gentium et nationum imaginem indicabant, quæ per fidem Christi consortio jungerentur: concubinæ vero ejus significant hæreticorum ecclesias, quæ sub Christi nominis titulo manere se gloriantur: sed quia propter carnalia lucra sectantur Christum, non conjuges, sed concubinæ vocantur. Denique nunc reges si plures habent uxores, vel concubinas, crimen est, quia jam transierunt figuræ, pro quibus uxorum vel concubinarum venia concedebatur. At nunc quia figuræ transierunt, venia nulla datur.

CAPUT III.

De Absalone.

Illud vero quid significat quod parricida filius Absalon, patrem insequens, primo pater ejus declinans, fugit ante faciem ejus, securus de victoria, quia sciebat impium perire? Quem etiam flevit magno luctu, et deploravit exitum parricidæ. Scribitur enim fugisse David a facie bellantis adversum se filii. Et quoniam scriptum est de populo Hierusalem: *Filios enutrivit, et exaltavit, ipsi autem spreverunt me*: per filium ejus impium significabatur tropice idem populus Judaicus, qui eum tradidit. Absalon autem, sicut quidam interpretantur, intelligitur patris pax: quod mirum in historia videtur, quemadmodum patris pax possit intelligi, qui patrem bello persecutus est. Sed qui diligenter allegoriam intendunt, inspicunt Absalon esse Jerusalem, quæ etiam et ipsa pax interpretatur: a cujus facie Christus fugit, quando eam patiendi deserens, in gentibus per fidem recessit. Alii Absalon Judam traditorem accipiunt, quem tanta et tam miranda patientia Christus pertulit tanquam bonum, cum ejus cogitationes non ignoraret, cum adhibuit convivio, in quo corporis et sanguinis sui figuram discipulis commendavit, et tradidit. Quod denique in ipsa traditione et osculum accepit: bene intelligitur pacem Christum exhibuisse traditori suo, quamvis ille tam sceleratæ

A cogitationis interno bello vastaretur. Et idem Absalon patris pax dicitur, quia pater habuit pacem, quam ille non habuit.

CAPUT IV.

De eo quod David sibi aquas de cisterna, quæ in Bethleem est, afferri jubet.

Item ipse David in prælio Philistinorum, cum sitiens convestiret in bello, et aquam quæretet: Quis mihi, inquit, potum dabit de lacu, qui est in Bethleem? Et ad portas erat iter lacus, et David interfusus hostibus, et media hostilium cinxerat septa castrorum. Præcesserunt tres viri multitudinem adversariorum, et hauserunt aquam de lacu qui erat in Bethleem, et obtulerunt regi bibendam. Rex autem noluit bibere, sed profudit illam Domino, dixitque: Non contingat mihi hoc facere, ut sanguinem virorum qui abierunt, ex animis eorum bibam. Vicit ergo naturam ut sitiens non biberet, et exemplum de se præbuit, quo omnis exercitus tolerare sitim disceret. Quod si altius velis expectare et introspicere mysterium, sciebat David non aquam quæ est in Bethleem, sed oriundum in eadem Bethleem ex virgine Christum, quem in spiritu prævidebat. Ergo volebat bibere non aquam fluminis, sed lavacrum ex latere Christi fluentem: hoc est, non aquarum sitiebat elementum, sed sanguinem Christi. Unde et non bibit oblatam aquam, sed Domino fudit, significans sitire se Christi sacrificium, non naturæ fluentum, sed illud sacrificium in quo esset remissio peccatorum: illum sitire fontem æternum, non qui periculis quæreretur alienis, sed pericula aliena deleteret.

CAPUT V.

Psalmus decimus septimus cur solus in libris Regum reperitur.

Quæritur autem cur solus septimus decimus psalmus in libris Regum reperitur conscriptus. Nec merito Psalmus iste in Regnorum libris solus invenitur, quia regnum illud significat, ubi adversarium non habebimus. Titulus enim ejus est, *in die qua eripuit eum Dominus de manu omnium inimicorum ejus, et de manu Saul*. Quis enim figuratur in David, nisi ille qui venit in carne ex semine David? Qui utique in corpore suo, quod est Ecclesia, adhuc patitur inimicos. Unde et illi persecutori, quem voce mactavit, et in suum corpus trajiciens quodammodo manducavit, insonuit de cælo: *Saule, Saule, quid me persequeris?* Quando autem meretur arripere hoc corpus ejus de manu omnium inimicorum ejus, nisi cum et illa novissima inimica destruetur mors, ut perveniat ad regnum Dei.

CAPUT VI.

De catalogo fortium virorum David in typo sanctorum.

Dehinc texitur catalogus virorum fortium, in figura sanctorum: qui quamvis virtutum sublimitate proficiant, tamen usque ad excellentiam divinæ Trinitatis nequamquam attingunt. Inde est quod ibi scriptum est, *Usque ad tres non pervenit. Quis enim æquabitur Domino, aut quis similis erit Deo inter filios Dei?*

IN LIBRUM TERTIUM.

CAPUT PRIMUM.

De Salomone.

Succedit deinde Salomon, in quo quidem nonnulla imago rei futuræ facta est, in eo quod templum ædificavit et pacem habuit secundum nomen suum. Salomon quippe interpretatur *pacificus*. Ac

per hoc tale vocabulum illi verissime congruit, per quem mediatorem ex inimicis accepta remissione peccatorum, reconciliatur Deo. Etenim cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus. Idem ipse est ille pacificus, qui fecit utraque unum, et medium parietem maceriæ solvens inimicitias in carne sua, legemque mandatorum decretis evacuans, ut

duos conderet in se unum novum hominem, faciens pacem : et veniens evangelizavit pacem his qui longe, et pacem his qui prope. Ipse in Evangelio dicit : Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis (Joan. xiv, 27). His et multis aliis testimoniis Dominus Christus pacificus esse monstratur.

CAPUT II.

De templi ædificatione.

Nam in eo quod ædificavit templum excellentissimum Domino, et ibi Christum significat : quia ædificavit domum Deo in cœlestibus, non de lignis et lapidibus, sed de hominibus sanctis, hoc est de fidelibus. Quibus dicit Apostolus : *Templum enim Dei sanctum est, quod estis vos (II Cor. xvi, 16)*. Quod vero eadem domus lapidibus dedolatis atque perfectis ædificata est, et malleus et securis, et omne ferramentum non sunt audita in templo Dei, cum ædificaretur. Quid enim domus illa, ut prædictum est, nisi sanctam Ecclesiam, quam in cœlestibus Dominus inhabitat, figurabat? Ad cujus ædificationem electorum animæ quasi quidam expositi lapides deferuntur. Quæ cum ædificatur in cœlis, nullus illic disciplinæ malleus resonat, quia dolati atque perfecti illic lapides ducimur, ut locis juxta meritum congruis disponamur. Ideo enim foris tundimur, ut illic sine reprehensione inveniamur. Multitudo [F. altitudo] autem templi hujus domini ad fidem relertur, longitudo ad spem, latitudo ad charitatem. His enim tribus virtutibus quasi lineamentis sanctæ Ecclesiæ in cœlestibus structura consurgit. Porro quod parietes templi interius ligno teguntur, hoc ob mysterium dominicæ crucis imaginatum, sub cujus tutela proteguntur omnes sancti, qui indisruptæ pacis perseverantia tanquam lapides vivi, in structura Ecclesiæ unitate fidei solidantur, et bene interius vestitur ligno templum, quia corde creditur ad justitiam. Quod vero tempore dedicatæ onis gloria Domini implevit domum : gloria Domini intelligitur Christus, cujus fide repetus est Moyses, ut parceret populo peccatori : respondit Dominus, *Propitius ero illis. Verumtamen vivo ego, et vivit nomen meum : quia implebitur gloria mea omnis terra*. Et septuagesimus prius psalmus canit : *Implebitur gloria mea omnis terra*. Unde et angeli clamabant pastoribus : *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax hominibus bonæ voluntatis (Luc. ii, 14)*. Quod autem nebula implevit domum Dei, et non poterant sacerdotes ministrare propter nebulam : hæc sententia superbus Judæorum pontifices ac doctores insinuat, qui dum natiuitatis Christi sacramenta investigare despiciunt, debitum fidei suæ ministerium per erroris nebulam perdidit. Ita enim eorum mentes infidelitatis caligo replevit, ut exigentibus propriis meritis, non agnoscant cultum credulitatis. Quod vero idem Salomon in eodem templo duodecim boves æreos fecit, quos in æreo labro constituit, qui facie quidem per diversas partes intendunt, sed in uno loco per posteriora colliguntur. Quid enim aliud in duodecim bobus, quam duodecim apostolos credimus designari? Qui facie quidem per diversa respiciunt, sed ita in labro sunt positi, ut ex posterioribus adunentur. Quia in hac præsentī vita ad prædicationis officium in diversis mundi partibus sunt divisi : in illa vero vita quæ huic vitæ posterior est, quæ post hanc videtur æternæ gloriæ unitate conveniunt. Per diversum igitur mundum prædicando respiciunt, sed in unum conveniundo consistunt. Ideo autem ærei, quia clamor prædicationis eorum in toto mundo insonuit : sicut scriptum est, *In omnem terram exiit sonus eorum (Psal. xviii, 5)*. Labrum autem orbem terræ intelligimus, cujus ambitum lustraverunt apostoli docentes gentes, *ut baptizarentur in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti*.

CAPUT III.

De sapientia Salomonis.

Locutus est autem Salomon tria millia parabolas : et fuerunt carmina ejus quinque millia. Quid enim per tria millia parabolas, nisi plenitudo fidei in lege et in Evangelis, a Christo tradita designatur? Quæ dum tota multipliciter per allegoriam sensus sub mysterio Trinitatis describitur, quasi tria millia parabole nuncupantur. Carmina autem ejus quinque millia pro quinque sensibus corporis intelliguntur : quod qui in diversis virtutibus bene regit, beatus est, et per eos quasi quinque millia carmina Domino canit. Disputavit autem a cedro Salomon usque ad hyssopum. Cedri nomine resludat gloria cœlestis accipitur, sicut et Propheta testatur, dicens : *Justus ut palma florebit, et sicut cedrus quæ in Libano est multiplicabitur (Psal. xcii, 15)*. Hyssopus autem herba est humilis saxo hærens, qua signatur humilitas Christi. Redemptor quippe noster a cedro usque ad hyssopum disputavit : quia ab alta excellentia cœlestis gloriæ, usque ad carnis humilitatem descendendo pervenit. Siquidem et cedri nomine pravorum superba elatio designatur, sicut per David dicitur : *Vox Domini confringentis cedros (Psal. xxviii)*. A cedro itaque Christus usque ad hyssopum disputat : quia pravorum corda et humilium iudicat (Eccl. iii). Super ligna autem disputavit, dum in cruce pependit. Tunc enim in cedro sæculi arrogantiam inclinavit, quoniam etiam usque ad hyssopi humilitatem, id est, ad crucis stultitiam ac contemptibilem fidem deduxit.

CAPUT IV.

De iudicio Salomonis.

Legitur quoque idem sapientissimus primum habuisse iudicium inter duas mulieres de pietate certantes. Quarum in una dilectio ardebat, in altera simulatio surripiebat. In illo ergo iudicio Salomonis Christi figura fuit, ubi mulier illa improba plebs, scilicet synagoga vel hæreticorum veræ matris, hoc est, Ecclesiæ filium appetebat, quem non ut reservaret, sed revera ut interimeret, cupiebat. Sed sicut gladio Salomonis dirimente propriæ matris gemitus, iste verus repertus est partus, ita et Spiritu Jesu Christi docente, plerumque qui a matre seducti sunt, et capti errore hæreticorum, nonnunquam merentur pro semetipsis gementem recognoscere Ecclesiam matrem. Unde satis convenienterque apparet hanc mulierem hæreticorum vel Synagoga figurasse impietatem, quæ et suos nequitur nutriendo interimit, et alienos quousque perdat illiciendo pervadunt.

CAPUT V.

De regina Austri.

Regina autem Austri, quæ, ab intervallis ultimis excitata veniens, Salomonis audire sapientiam concupivit, jam tunc per illam ventura de gentibus regina desiderans Christum figurabatur. Quæ, juxta propheticum os, *circumamicta varietate, in vestitu deaurato (Psal. xlii)*, et populi sui et paternæ domus ob ita, currebat barbara gente, non animo; quæ in aperto peregrina, sed in occulto sanctorum fieri civis optabat. Unde non solum cœlesti præmio resurrectionis beata, sed etiam potestate apostolica de Judæis adulteris iudicandis, in ipsius ore proprie digna censetur, quia Christum in Salomone mirata, verum reginæ cœlestis affectum in imagine mystica Ecclesiæ providentis impleverat.

CAPUT VI.

De cæteris operibus Salomonis.

Jam porro de cæteris operibus Salomonis quid dicam, quem vehementer arguit sancta Scriptura, atque condemnat? Nihilque de poenitentia ejus, vel in eum indulgentia Dei commemorat. Nec prorsus

occurrit quid saltem in allegoria boni significet hæc A ejus flenda submersio, nisi forte quis dicat mulieres alienigenas, quarum amore exarserat, significare Ecclesias electas de gentibus. Posset hoc fortasse non absurde intelligi, si illæ propter Salomonem desererent deos suos, et colerent Deum ejus; cum vero ipse propter illas offenderit Deum suum, et coluit deos earum, non est quid inde boni conjectari possit. Nec tamen nihil arbitror significare, sed malum, sicut de uxore filiabusque Lot diximus. Apparet enim in persona hujus Salomonis mira excellens, et mira subversio. Quod igitur in illo diversis temporibus existit prius bonum, et posterius malum, hoc in Ecclesia in isto adhuc sæculo, simul et uno tempore ostenditur. Nam bono illius bonos Ecclesiæ, malo autem illius malos Ecclesiæ significatos puto, tanquam in unitate illius aræ, sicut in illo uno homine bonos in granis, malos in paleis, aut in unitate unius segetis, bonos in tritico, malos in zizaniis.

CAPUT VII.

De divisione decem tribuum.

Illud vero quod post mortem Salomonis decem tribus a templo separatæ sunt, et duæ relictæ, satis indicat quod de tota ipsa gente Apostolus ait: Reliquiæ per relationem gratiæ salvæ factæ sunt (Rom. 11).

CAPUT VIII.

De Elia et Eliseo.

Quid autem significaverunt magni illi et insignes

prophetæ, qui etiam mirabilia multa fecerunt, Elias et Eliseus, discipulus ejus? Pascitur enim Elias tempore famis, corvis mane afferentibus panem, et ad vesperam carnes, ut intelligant illi Christum, cui quodammodo salutem nostram esurienti confitentur peccatores fidem, primitias Spiritus nunc habentes (Rom. viii), in fine autem velut ad vesperam sæculi, etiam carnis resurrectionem. Mittitur Elias pascendus ad alienam viduam; quæ volebat duo ligna colligere, priusquam moreretur. Non hic solo ligni nomine, sed etiam numero lignorum signum crucis exprimitur. Benedicatur farina et oleum, fructus et hilaritas charitatis, quæ, cum impenditur, non defecisse dicitur. *Hilarem enim datorem diligit Deus* (II Cor. ix). Viduam ejus benedicens, opinor, Ecclesia significatur, quæ Christus non frumenti, sed verbi pane pascitur. De qua dicitur per David: *Viduam ejus benedicens benedicam* (Psal. cxxxii), illam scilicet viduam, quam Apostolus ait, mortuo viro, qui- bus vellet nuptiis liberam esse (I Cor. vii). Quia desinente lege, cui finis est Christus (Rom. x), ad gratiæ libertatem transitum facies Ecclesia, Christum quasi vidua legis innoptit. Hujus nunc in vasis oleum gratiæ et benedictionis farina non deficit, in omnibus foris gentibus fame manente, quarum cibi vitæ esurient et fidei Trinitatis inedia congrue præfiguravit illa quondam triennio famas. Quod vero per Eliam in tempore siccitatis nubes illa apparuit, et postea futuræ pluviæ signum in vestigio hominis ostensum est, significabat quod, nascente Christo in vestigio hominis, ad terras imber de cælo descenderet, qui nos a peccato mundaret.

IN LIBRUM QUARTUM.

CAPUT PRIMUM.

De duobus Quinquagenariis, cum militibus suis igne combustis.

« Mittit rex impius quinquagenarios duos cum subditis sibi militibus, ut exhiberent Eliam, qui divino igne consumpti sunt; tertius autem missus Salvator. » Quinquagenarius namque numerus confessio pœnitentiæ est, quod declaratur remissio peccatorum. Judæi ergo nolentes Christum Dominum esse perfectum, nec principem pœnitentiæ, dicunt ad eum: *Quinquaginta annos nondum habes, et Abraham nosti* (Joan. viii)? Hi in futurum divino incendio exstinguuntur. Tertius autem quinquagenarius, quia conversus ad fidem Trinitatis sacramenta agnovit, indulgentiam meruit.

CAPUT II.

De Eliseo ubi aquas Jericho steriles et malignas sanavit.

« Postulatur Eliseus a populo, ut aquas Jericho steriles et malignas sanaret; et accepit vas rude, et jecit in eo sal, et demersit illud in flumine, et statim sanatae sunt aquæ. » Quo facto pronuntiabat propheta quod Verbum caro fieret et habitaret in nobis (Joan. i). Inde in similitudinem Verbi *salem*, id est, sapientiam et dedit in vas ficile, in corpus, hoc humanum; et mittens in aqua, demersit. Quod quidem significabat, quia omnes populi qui sub figura aquarum in toto mundo steriles erant per Christi incarnationem fecunditatem et benedictionem accepturi essent.

CAPUT III.

De parvulis ab Eliseo maledictis, et a bestiis devoratis.

Ipsæ quoque Eliseus propheta figuram Christi gessit. Denique vocabulum ipsum *salus Dei* interpreta-

C tur. Salus autem Dei quis est alius, nisi filius ejus qui et Salvator ubique vocatur? Parvuli vero illudentes salutem Dei, id est, Eliseo, Judæorum habere personam, qui ad crucem Domino Salvatori subsannabant. Quod dicunt: *Ascende, calve, ascende, calve*, quia in calvarie loco Christus ascensus erat in cruce. Quod vero « conversus maledixit eos Eliseus, et exierunt duo ursi de silva, et interfecerunt quadraginta duos pueros blasphemantes », ita et Christus post passionem et resurrectionem ex mortuis, posteaquam ascendit in cælum, sicut Eliseus ascendit Bethel, id est, in domo Dei, conversus maledixit Judæos, et quadragesimo secundo anno ascensionis suæ immisit duos ursos de silvis gentium, Vespasianum scilicet et Titum, eosque crudeli strage dejecerunt.

CAPUT IV.

De baculo per servum misso, et mortuo non resuscitato.

D « Mittit Eliseus per servum baculum super mortuum, et non reviviscit; venit ipse, conjungit, et coapat se mortuo, et reviviscit. » Misit sermo Dei legem per servum suum, nec profuit in peccatis mortuo generi humano; venit ipse descendens de cælorum sublimitate quasi de montis altitudine, humiliavit semetipsum (Philipp. ii), conformavit se nobis, mortuisque membris sua composuit, nostræque mortalitatis de suo corpore medicinam apavit. Deinde super mortuum septies oscitat, et septiformem spiritum humano generi dat, per quod vivificatus a morte peccatorum resurgat.

CAPUT V.

De ferro et ligno exsistente in profundum, et reverso ad lignum.

« Cum securibus ligna caderentur, de ligno ferrum exsiliens in profundum fluminis mersum est, atque

in lignum desuper ab Eliseo projectum reversum est. Ita cum impios Judæos per corpus operata præsentia Christi, tanquam infructuosas arbores, cæderet, quia de illo Joannes dixerat: *Ecce securis ad radicem arborum posita est (Matth. iii)*, ab eis interveniente passione corpus ipsum deseruit, et inferni profunda descendit, quod in sepultura depositum, tanquam ad manubrium spiritu redeunte surrexit.

CAPUT VI.

De ægrotudine Ezechiæ et quindecim additis annis.

Decumbenti in lectulo Ezechiæ, gravius ægrotudine laboranti, ex persona Domini Isaias propheta adsusus est enim, prædicens illi quod moreretur; ille autem orans Dominum in ipso præstituto termino mortis, confestim Deus vocem ejus audivit, et quindecim annos vitæ deprecantis ostendit. Qui numerus quindecim annorum, quid sacramenti continet in mysterio? nam, ut Apostolus ait: secundum quod quis operatus fuerit, ita et recipiet (*Ephes. vi*; *Coloss. iii*). Ideoque iste rex, qui decalogum legis cum quinque libris Moysi integra conservatione compleverat, ideo quindecim annos secundum legis numerum querq̄ custodierat ad vitam auctos accepit. Per quod figuratiter sciremus quia quicumque per numeri istius mysterium totius legis plenitudinem custodiunt, æternæ salutis præmium consequuntur, ac per legis consummationem ad vitæ æternæ plenitudinem transeunt, cujus quidem regis pro signo conferendæ salutis, decem gradus domus suæ, in quibus umbra descendere consueverat, sol retrorsum ad ortum unde ascenderat regressus scribitur: qui numerus quid mysterii habeat, videamus. Nam gradus isti temporum ordines sunt per quos umbra figurarum Christi descenderat, per quos iterum sol justitiæ Christus, post resurrectionem ascendit. Primus itaque gradus descensionis de Deo in angelo fuit, qui magni consilii nuntius erat. Denique et Jacob sic loquitur: *Et dixit, inquit, angelus Dei: Ego sum cui anxisti titulum, et vorisii vobum (Gen. xxxi)*, ut et angelum et Deum ostenderet. Secundus gradus descensionis de angelo in patriarchis fuit, quia in omnibus, ut ait Apostolus, ipse est operatus (*I Cor. xii*). Tertius in legis datione, quia et in lege ipse locutus est. Quartus gradus in Jesu Nave, quia ut populum in terram repositionis induceret. Quintus in iudicibus, quia eundem populum per eos ipse regebat. Sextus in regibus Judæorum, quia in eis ipse regnabat. Septimus in prophetis, quia per eos est annuntiat. Octavus in pontificibus, quia ipse summus sacerdos est Patris. Nonus in homine. Decimus in passione. Per hos enim decem gradus, quos ipse, umbram legis prisæ, Christus descendit, ac rursus post resurrectionem suam sol justitiæ Christus per eodem gradus sursum in cælum ascendit, et omnem umbram illam legis veritatis radiis illustravit, obscura revelans, clausa reserans et omnia tecta denudans.

CAPUT VII.

De Ezechiæ divitiis, morbo jactantiæ Chaldæis ostensis.

Quod et Ezechias rex divitias suas Chaldæis jactantiæ ostentatione perdidit, et propterea perituras per prophetam audivit, significat Dei servum, qui dum virtutes suas vanæ gloriæ perdidit, mox eas perdere, et in demonum dominio thesauros bonorum operum infelici permutatione constat transire, sicut ille per ostentationis appetitum, thesauros suos sub dominio Chaldæorum effecit migrare.

CAPUT VIII.

De transmigracione sub rege Nabuchodonosore facta in Babyloniam.

Nam ipsa in Babyloniam transmigratio, quo etiam spiritus Dei per Jeremiam prophetam jubet ut pergant et orent pro eis ipsis, in quorum regno pere-

grinantur quod in illorum pace etiam pax esset istorum, et ædificarent domos, et novellarent vineas, et plantarent hortos, quis non agnoscat quid præfiguraverit, qui attenderit viros Israelitas, in quibus dolus non est, per apostolicam dispensationem cum Evangelico sacramento ad regnum gentium transmigrasse? Unde nobis Apostolus tanquam replicans Jeremiam, dicit: *Volo igitur primo omnium fieri deprecationes, adorationes, interpellationes, gratiarum actiones, pro omnibus hominibus, pro regibus et his qui in sublimitate sunt, ut quietam et tranquillam vitam agamus in omni pietate et charitate. Hoc enim bonum et acceptum est coram Salvatore nostro Deo, qui omnes homines vult salvos fieri, et ad agnitionem veritatis venire (I Tim. ii)*. Ex hoc quippe etiam illis credentibus constructa sunt domicilia pacis, basilicæ Christianarum congregationum, et novellatæ vineæ, populi fidelium, et plantati horti, ubi etiam inter olera omnia granum illud sinapis regnat, sub cujus umbraculis longe lateque porrectis, etiam alitpetax superbia gentium, tanquam in cæli volatilibus requiescit.

CAPUT IX.

De septuaginta annis captivitatis, et Jesu sacerdote.

Nam quod etiam post septuaginta annos secundum ejusdem Jeremiæ prophetiam reditur ex captivitate, et templum renovatur, quis fidelium non intelligat post evoluta tempora, quæ septenarii dierum numeri repetitione transcurrunt, etiam nobis, id est, Ecclesiæ Dei, ad illam cœlestem Jerusalem ex hujus sæculi peregrinatione esse redendum, per Jesum Christum sacerdotem magnum? Cujus gerebat figuram ille Jesus, sacerdos magnus illius temporis, a quo templum ædificatum est post captivitatem: quem propheta Zacharias vidit in sordido habitu, devictoquo diabolo, qui ad ejus accusationem stabat, ablata ab illo sordida veste, et dato indumento honoris gloriæ; sicut corpus Jesu Christi, quod est Ecclesiæ, adversario in fine temporum per iudicium superato, a luctu peregrinationis in gloria sempiternæ salutis assumitur. Quod etiam in psalmo dedicationis domus, aperiensime canitur: *Convertisti lectulum meum in gaudium mihi, coarctasti saccum meum, et accinxisti me lætitiæ, ut cantet tibi gloria mea, et non compungar (Psal. xxix)*.

CAPUT X.

De vasis Domini in Babyloniam deportatis, et quod rex Babylonicus typum gerat diaboli.

Quod autem vasa Domini sacrificii vel sacramentis mysticis deputata, rex quondam Babylonis de Jerusalem abstulisse, pariterque captivos abduxisse, et suis usibus deputasse, miserante autem Deo post solam captivitatem vasa illa relata sunt, non conflata, et divino rursus cultui mancipata, rex Babylonicus diabolus est, qui infelicem populum corporum captivitate de Jerusalem, id est, Ecclesia, in Babyloniam, id est, confusionem, hæreticæ pravitatis abduxit. Sed et partem vasorum, et sacramentorum ipsa sacramenta significant, per quæ divini cultus perfectio adimpletur. Detulerunt namque ex his nonnulli secum ex nostris hæretici in primo nomen ipsum, Christiani utique dicuntur: deportaverunt legem, Evangelium, Apostolum, Psalterium, baptismum. Amen, alleluia.

CAPUT XI.

De reditu populi in Jerusalem.

Cum autem respectu Domini ignorantia confessione relicta, populus ad Jerusalem, id est, visionem pacis, quæ est Ecclesiæ Dei vivi, duce Domino, redire festinat, hæc vasa, id est sacramenta secum deferens, non immutat, sed reportat utique integra. Nec confringit quasi in melius renovanda, sed ea templo restituit veteri, ibique divinis accommodat usibus, ita ut ea secum non perdit, sed etiam apud impios servata fuisse, plebique restituta congruadeat. Nec delemus

Evangelium, nec obiteramus Apostolum, amen quoque A et alleluia non commutamus, baptisina non iteramus.

CAPUT XII. *De Machabæis.*

De Machabæis autem fratribus quid eloquar, qui sub Antiocho rege pro sacris legibus dira tormenta perpessi sunt? Mater pia cum diversis suppliciiis urgeretur, non solum non flevit, sed et gaudens hortabatur ad gloriam passionis; sic et mater Ecclesia gaudet, atque in martyribus suis colluctatur, majoremque gloriam per martyria filiorum consequitur, dum eos septiformi spiritu superasse diabolum gratulatur. Quis poterit omnia quæ ih̄s veteribus legis et prophetarum libris figurate annuntiantur, quantalibet brevitate perstringere? Nisi forte quis putat ingenio fieri ut ea quæ rerum ordine per sua tempora ecurrerunt ad mysticas significationes interpretando converti: hic fortè Judæi ausi sunt dicere, sive pagani. Eis autem qui se Christianos esse volunt, premit cervicem apostolica auctoritas. Instruens enim quosdam ait: *Omnia hæc in figura continebant illis (I Cor. x)*; et hæc omnia figuræ nostræ fuerunt, in quos fines sæculorum devenerunt. Suntque universa mysteriis consummata, per Dominum nostrum Jesum Christum, cui est honor, et gloria, et regnum, et potestas, cum Patre et Spiritu sancto, in sæcula sæculorum. Amen.

CAPUT XIII.

Post Simonis Machabæi discessum, quot anni usque ad Christi nativitatem computentur.

Post Simonis Machabæi discessum computantur anni usque ad nativitatem Christi cxxviii. Siquidem filius ejus Joannes, qui alio nomine nuncupatus est Hircanus, post patrem xxvii annis pontificatum tenuit. Hinc Aristobolus filius Joannis anno uno. Post quem Alexander Janetis xxvii annis rex et pontifex exstitit. Hinc uxor ejusdem Alexandri Alexandra, quæ alio nomine Salissa vocatur, regnum Judæorum annis novem rexit. Post hæc Hircanus filius ejus, annis xxxiv. Post hunc alienigena Herode in regnum succedente, tricesimo secundo anno regni ejus Christus nascitur.

CAPUT XIV.

David leonem et ursum interficit.

Dixit David ad Saul: Pascebat servus tuus gregem patris sui, et veniebat leo et ursus, tollebaque arietem de medio gregis, et insequabar percutiebamque, eruebamque de ore eorum, et illi consurgebant adversum me; et apprehendebam mentum eorum, et suffocabam, interficiebamque eos. Nam et leonem et ursum interfeci ego servus tuus (I Reg. xvii). David Christum significat. Per leonem autem et ursum, persecutores sanctæ Ecclesiæ designantur. Per leonem imperatores et cæteri principes terræ; per ursum, Judæi designati sunt, qui Ecclesiam Dei persecuti sunt; per arietem vero martyres designantur. Leo igitur et ursus venit, atque arietem de medio gregis abstulit, quia persecutores quosdam de Ecclesia fideles tulerunt, atque proximi nomine interfecerunt. Et sicut David leonem et ursum insecutus est, percussit, atque arietem de ore eorum eruit, similiter et Redemptor noster quosdam ex persecutoribus persecutus est, quando eis poenam quam merebantur in præsentis sæculo irrogavit, sicut primo Herodi, et iterum secundo et tertio, et multis aliis. Percussit quippe, quando eos æterna morte damnavit. Arie em de ore eorum eruit, quia populum fidelium ab eorum dilaceratione liberavit. Et illi iterum consurgebant adversum David, quia temporibus persecutorum cum alii punirentur, alii contra Christum insurgebant, ut ejus nomen atque culturam funditus exstinguerent. Sed David apprehendebat mentum eorum, et suffocabat interficiebatque eos. Per mentum, quod ori est propinquius, blasphemie Judæorum atque paganorum designantur,

Christus mentum persecutorum apprehendit, et suffocavit interfecitque eos, quando, imperatoribus in Christum credentibus, omnis cultura et error gentium ita suffocatus est, ut nullus persecutorum auderet os ad blasphemandum Christum aperire, omnesque extincti sunt credentibus in Christum gentibus. Idem autem David cum ad bellum contra Philisthæum iret, baculum suum tulit secum, quem semper habebat in manibus, elegitque sibi quinque limpidissimos lapides de torrente, et misit eos in peram, quam habebat secum, et fundam manu tulit, processit contra Philisthæum (*Ibid.*). Per baculum, quo homo sustentatur, apostoli designantur, qui Christum quasi sustinuerunt, cum opus propter quod in mundum venerat compleverunt, sicut dicit Apostolus, *Dei enim sumus adjutores (I Cor. iii)*. Per peram autem ejus humanitas designatur; per quinque lapides quinque libri Moysi, quos in peram misit, quia scientiam quinque librorum homini quem assumpsit dedit. Per fundam autem ejus linguam accipere possumus. Processio vero David contra Philisthæum, duobus modis secundum allegoriam intelligi potest. Processit vero Salvator noster contra Philisthæum, quando ductus est in desertum a Spiritu sancto, ut temptaretur a diabolo (*Matth. iv*), vinceretque diabolum. Quinque lapides David in peram misit, sed ex uno Goliath prostravit, quia Salvator noster scientiam quinque librorum æqualiter posedit, sed ex uno, id est, Deuteronomio, terna testimonia sumpsit, ex quibus tres tentationes diaboli devicit. Et sicut David funda lapidem jecit, et Goliath interfecit, ita et Dominus noster lingua sacræ Scripturæ testimonia protulit, et diabolum superavit. Aliter: Perrexit David ad pugnam contra Philisthæum; similiter et Christus, ut diabolum vinceret, ad passionem properavit. David lapide Goliath dejecit; similiter et Christus diabolum morte sua peremit. *Cumque gladium non haberet in manu David, tulit gladium Philisthæi, et interfecit eum gladio suo, præciditque caput ejus (I Reg. xvii)*. Gladius diaboli, mors est. *Invidia enim diaboli mors introivit in orbem terrarum (Sap. ii)*. Iste est gladius, de quo primum hominem, deinde genus humanum, usque dum a Christo redimeretur, interfecit. Hunc gladium incurrimus, cum peccamus. Sed hunc gladium Christus non habebat, quia peccatum non fecerat, nec inventus fuerat dolus in ore ejus (*I Petr. ii*). Originali quoque peccato obnoxius erat, non quia ex concubitu veri, qui sine peccato esse non potest, ortus non fuerat. Christus itaque qui mortem ex debito non habebat, a diabolo, qui auctor ejus erat, mortem mutuavit, et per eam eundem principem mortis interfecit. Per caput autem Philisthæi genus humanum in hoc loco designatur. Præcidit David caput Philisthæi, quia Christus a corpore diaboli electorum multitudinem separavit. *Detulit illud in Jerusalem (I Reg. xvii)*, quia multitudinem electorum in cælesti beatitudine, quæ Jerusalem vocatur, collocavit.

CAPUT XV.

Eliam Achab persequitur.

In Regum volumine scriptum est « quia cum cœpisset Achab rex Israel Eliam persequi, præcipiente Domino, abiit in desertum, et sedit juxta torrentem Charith. Corvi quoque deferebant ei panes et carnes mane et vespere, et bibebat de torrente (*III Reg. xvii*). » Elias Christum figurabat; per torrentem autem Charith legem debemus intelligere. Charith interpretatur mendacium, non quod lex mendacium sit. Solent namque prudentes proponere auditoribus suis parabolas, ut apertius intelligantur ea quæ ducere volunt, et introducunt bestias et aves loquentes. Quod si sola verba parabolarum attendas, mendacium esse perspicies; si vero sensum, veritatem probabis. Similiter et quædam præcepta legalia, si litteram tantummodo attendas, inutilia tibi videbuntur; si spiritualem intelligentiam, veritas tibi magna in littera refulget. Quædam igitur præcepta legalia Judæis

mendacia sunt, quia ea carnaliter intelligunt; nobis autem veritas, qui ea spiritualiter intelligere curamus. Per corvos vero sacerdotes Judæorum designantur, velamine cordium suorum tenebrosi. Per carnes, jugs sacrificium, quod et mane et vespere offerebatur. Panes autem panes propositionis demonstrant, qui assidue in conspectu Domini ponebantur. *Bibebat vero de torrente (Ibid.)*, quia in observationibus legalibus Christus delectabatur. *Post dies autem multos siccatus est torrens (Ibid.)*, quia, veniente Christo in carne, et Evangelium prædicante, observatio legalis cessavit, atque ab illo tempore nihil profuit, sicut Dominus dicit: *Lex et prophetæ, usque ad Joannem (Luc. xvi)*. Et iterum dicit ad Israel per prophetam: *Ne offeratis ultra sacrificium frustra, incensum abominatio est mihi; neomenias et Sabbata vestra non feram, iniqui sunt cætus vestri (Isai. i)*. Et dixit Dominus ad Eliam: *Vade in Sarephtham Sidoniorum, et manebis ibi. Præcepi enim ibi mulieri viduæ, ut pascat te. Qui consurgens abiit in Sarephtham (III Reg. xvii)*. Elias in Sarephtham abiit, quia Judæus perfidos Christus derelinquens, per apostolos suos transiit ad gentes. Sarephtha vero succensa interpretatur, vel angustia panis. Gentiles quippe qui erant civitas diaboli, et qui per Sarephtham designantur, igne vitiorum succensi erant. De hoc igni Scriptura dicit: *Omnes vos accendentes ignem accincti flammis, ambulate in lumine ignis vestri, et in flammis quas succendistis vobis (Isai. l)*. Illi namque flammis accincti sunt, qui igne vitiorum undique exuruntur; qui et angustia panis vocantur, quia nullus prædicatorum unquam ad eos accesserat, qui pabulum verbi Dei eis impertiret. *Cumque venisset ad portam civitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna (III Reg. xvii)*. Eandem significationem habet mulier quam et civitas. Significant enim Ecclesiam ex gentibus congregatam. Vidua vero erat, quia Deum unum cum suis peccatis suis exigentibus perdidit. *Et vocavit eam, dixitque ei: Affer mihi paululum aquæ in vase ut bibam (Ibid.)*. Minora petit, ut ad majora perveniret. Possumus namque per paululum aquæ, quod animam sitientis refrigerat, voluntatem audientium intelligere, quia sicut sitientis linguam aqua refrigerat, ita et prædicatorum mentes promptus animus auditorum. *Cumque illa pergeret ut afferret, clamavit post tergum ejus dicens: Affer mihi et buccellam panis in manu tua (Ibid.)*. Quasi post tergum nobis est quod ignoramus. Elias ergo post tergum mulieris clamavit, quia prædicatores sancti gentibus, Deum quem ignorabant, prædicaverunt. Unde et per buccellam panis initia fidei possumus intelligere; et quia illi competenter ad fidem veniunt, qui student prius peccata sua confiteri, recte subditur: *Dixitque mater: Vivit Dominus Deus tuus, quia non habeo panem, nisi quantum potest pugillus capere farinæ in hydria, et parvulum olei in lecytho (Ibid.)*. Le: ythus vas erat in quo oleum servabatur. Possumus vero per farinam rationem, per oleum autem opera misericordiæ intelligere. Gentilis ergo populus cognoscens se graviter errasse, confitebatur nihil in se boni esse, nisi tantummodo quod parum rationis, et parum ex operibus misericordiæ videretur habere. Gentiles namque parum rationis habebant, quia ex parte rationabiles erant, ex maxima autem parte irrationabiles. Quid enim irrationabilibus quam dicere ligno aut lapidi: Deus meus es tu? Habebant et parum misericordiæ, quia ipsa natura sæpe eos ad hoc impellebat, ut miseris subvenirent. Per vasa vero, in quibus farina et oleum continebatur, eorum corda designantur. *En colligo duo ligna, ut ingrediar et faciam illud mihi et filio meo, ut comedamus et moriamur (Ibid.)*. Ligna quæ in civitate colliguntur nihil utilitatis habent, nisi ut igni comburantur. Per ligna igitur errores gentium diabolica fraude inventi designantur. Mulier duo ligna colligebat, quia gentilis populus ex doctrina philosophorum atque poetarum diversos errores colligebat, pro quibus perpetuo incendio truderetur. Sed quid est quod dicit: *Ut comedamus et moriamur?*

A Nos autem ideo comedimus, ut vitam in corpore servemus; hæc autem ideo se dicit comedere ut moriatur, quia doctrina gentium mortem magis incertam quam vitam. Ad quam Elias: *Vade, et fac sicut dixisti. Verumtamen mihi fac ex ipsa farinula succineritium panem parvulum, et offer ad me; tibi autem et filio tuo, facies postea*. Per panem fides, per cinerem vero sæpe poenitentia designatur, sicut dicit beatus Job ad Dominum: Idcirco ipse me reprehendo, et ago poenitentiam in favilla et cinere. Panis igitur cinere cooperitur, cum quilibet infidelis ad fidem veniens, prius studet deslere mala quæ fecit, ut convenientius ad fidem Christi percipiendam, quæ in baptismate datur accedat. Elias itaque præcepit mulieri ut ex farina panem faceret, sibi que deferret, quia prædicatores sancti gentes hortabantur ut ex rationis bono quod a Deo perciperant cibum fidei Deo præpararent, sibi que deferret. Fidem namque unusquisque ad baptismum veniens prædicatori defert, cum ad interrogationem sacerdotis qualiter credat confitetur. Elias pnen quem mulier fecit comedit, quia profectus filiorum merces est prædicatorum. Quapropter Elias mulieri præcepit ut sibi primum, postea sibi et filio suo præpararet, quia conversio peccatoris prædicatori primo imputatur; postea vero conversus, panem sibi præparat, cum in bonis operibus semetipsum exercens, ut hæres patræ cælestis fiat, obtinet. Quod autem ait Elias: *Hydria farinæ non deficiet, nec lecythus minuatur, usque in diem in qua daturus est Dominus pluviam super terram*, illud significat quod fides ab electorum cordibus bonaque opera non deficient, usque dum Dominus ad judicium cum omnibus sanctis suis veniat.

CAPUT XVI.

Eliseus Naaman Syrum a lepra mundat.

Eliseus Christum figuravit, Naaman vero populum gentium. *Multi leprosi erant in Israel, et nemo eorum mundatus est, nisi Naaman Syrus (Luc. iv)*, quia veniente Christo in carne, et Judæi et gentes lepra peccatorum suorum circumdati erant. Sed Judæis in iniquitate sua permanentibus, gentes a lepra peccatorum suorum mundate sunt: *Præcepit ergo Eliseus Naaman dicens: Vade et lava te septies in Jordane, et recipiet sanitatem caro tua, et mundaberis. Et abiit et lavit, et facta est caro ejus sicut caro pueri parvuli, et mundatus est a lepra (IV Reg. v)*. Aqua Jordanis baptismum figurabat, eo quod in ea Christus baptizatus sit. Naaman equis Jordanis ablutus est, et a lepra mundatus, quia populus gentium aqua sacri baptismatis a lepra peccatorum suorum est purgatus. Septena vero ejus lavatio septiformem Spiritum sanctum figuravit, per cujus operationem remissio peccatorum in baptismato datur, quia sicut corpus visibiliter aquis baptismatis, ita anima invisibiliter per operationem Spiritus sancti a peccatis omnibus mundatur. Ge:zi autem, qui pretium sanitatis a Naaman percepit, lepramque ejus hæreditavit, eos designat qui doctrinam suæ prædicationis hominibus vendunt, quos Dominus in Evangelio non pastores, sed mercenarios vocat. Eliseus igitur sanitatem contulit, et Ge:zi pretium accepit, quia ab eis quos divina misericordia salvat, perversi doctores pretium sanitatis exigunt; et ideo hæredes lepræ eorum efficiuntur, quia in malis quæ isti per gratiam Dei contempserunt permanentes, damnationem sibi perpetuam acquirunt. Naaman iste Syrus, qui interpretatur *fidelis virtus eorum*, cor populi demonstrat nationum, quondam perfidiæ scelerumque lepra maculosum, sed per sacramentum baptismatis ab omni mentis et corporis seditate purgatum. Qui captæ consilio puellæ, hoc est inspirationis supernæ gratiæ, quam Judæis conservare non valentibus, gentes rapere, salutem sperare commonitus, septies lavare jubetur, quia nimirum solum baptismi genus, quod ex Spiritu sancto regenerat, salvat. Unde

jure caro ejus post lavacrum velut caro pueri parvi apparuisse memoratur, sive quia cunctos in Christo baptizatos, in unam parit gratia mater infanctum, seu magis ile sit intelligendus puer, de quo dictum est: *Parrulus natus est nobis, filius datus est nobis* (Isai. ix), cujus corpori per baptismum tota credentium soboles adunatur, et ut cuncta hic baptismi scires sacramenta permonstrata, in quo

abrenuntiare Satanæ fidem confiteri præcipimur, negat se Naaman ultra diis alienis litaturum, soli per omnia Domino servitutum. Patrem quoque terræ sanctæ secum tollere gaudet, quia baptizatos oportet quoque Dominici corporis participatione confirmari. Merito igitur Naaman, cujus dum aqua corpus abluitur, fide peccus imbutur, id est populus gentium Judæis lepra contumaciæ squalentibus antefertur.

ALIQUOT QUÆSTIONUM LIBER.

QUÆSTIO PRIMA.

De stella et magis.

Putant quidam magos qui ad Dominum in carne natum ab Oriente venerunt, eumque oblati muneribus adoraverunt, nequaquam ipsos in eisdem muneribus mysteria illa nobilissima, quæ nunc sancta Ecclesia sublimiter intelligit intellexisse, videlicet, in auro regem, in thure Deum, in myrrha hominem suo tempore moriturum ac sepeliendum, sed plus in mysteriis quam in conscientiiis proferentes, ea simpliciter quæ in sua patria pretiosiora nascebantur ei quem adoraturi venerant regi obtulisse pro munere. Sed si verba ipsorum diligenter pensamus, quia hæc Jerosolymam venientes dixerunt: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus in Oriente, et venimus adorare eum* (Matth. ii), longe aliter fuisse comperimus. Constat quippe illos hominem intellexisse eum, propter quod dicunt: *Ubi est qui natus est*. Constat et regem, quod et ipso verbo declarat. Constat et Deum credidisse, unde et consequenter adjungunt: *Et venimus adorare eum*. Neque enim homines doctissimi, eum quem tantummodo hominem, regem ac non Eliam Deum crederent tam longe adoratori venient. Qui etiam hoc nobilissime ac divinissime de eo senserunt, quod cum esset Rex Judæorum, ad salvandas etiam gentes, quæ in ipsum credere atque ad illum venire vellent, esset idoneus, quod suo maxime adventu probaverunt, et actu. Sed et stella, quæ eis apparuit quidam minus diligenter Scripturam intuentes, eam ab Oriente usque ad viciniam Bethlehem ducem eis i ineris exstitisse dixerunt, viæque præviam. At ubi, relicta via Bethlehemiatica, ad Jerosolymam iter et oculos deduxerunt, disparuisse stellam, quæ eos ducebat, donec rursus a Jerosolymis pedem referrent ad Bethlehem. Quod nequaquam ita esse factum ipsa Evangelii veritas inquisita demonstrat, sed potius in Oriente tantum eos stellam vidisse, statimque intellexisse quia hæc ortum nati in Judæa regis signaret, de quo prælixerat Balaam: *Orietur stella ex Jacob, et consurgat virga de Israel, et percutiet duces Moab* (Num. 24). Et ipsi enim cum essent astrologi, diligenter ea quæ de stella sunt dicta memoriæ commendaverant. Itaque statim ut eam viderunt, venerunt, in Judæam, in qua natum regem noverant, et præcipue ad regiam civitatem, ut ubi ejus nativitatem magis cognitam credebant invenirent. Cumque testimoniiis prophetiis in Bethlehem illum natum cognovissent, mox illuc iter agentes, stellam quam in Oriente viderant, ducem habere niverunt. Sic enim habes in Evangelio, primo dicentibus ipsis magis: *Ubi est qui natus est Rex Judæorum? vidimus enim stellam ejus in Oriente*. Neque enim dicebant, Quia ab Oriente nos usque ad hæc loca præviando perduxit. Deinde etiam evangelista protestante de ipsis: *Qui cum audissent regem abierunt, et ecce stella quam viderant in Oriente antecedebat eos*. Neque enim vel ipse scripsit quod alibi stellam quam in Oriente tantum vidissent, donec audito rege ad Bethlehem iter dirigerent. De

* Deest negandi particula.

qua stella notandum quia nequaquam eis Bethlehem, venientibus in summa cæli altitudine inter cæteras stellas, sed in vicinia terræ visa est. Cum enim dicat evangelista: *Antecedebat eos usque dum veniens staret ubi erat puer*, patenter insinuat tum viciniam eam domui in qua erat puer stetitisse. Namque sidera quæ in summo sunt cælo locata, ubi ad centrum cæli pervenerint, quamvis amplissima sit civitas, unicuique domui supra verticem stare videntur.

QUÆSTIO II.

De eo quod dicit Apostolus: *A Judæis quinquies quadragenas una minus accepi* (II Cor. xi).

Quod dicit Apostolus: *A Judæis quinquies quadragenas una minus accepi*, significat se ab eis quinquies flagellatum, ita tamen ut nunquam vicibus quadraginta, sed semper una minus tricies et novies feriretur. Præceptum namque erat legis, ut cum delinquentem judices verberarent, ita modum vindicæ temperarent, ut plagarum modus quadragenarium numerum minime transcederet, ne *scæde* (inquit) *laceratus coram te frater tuus jaceat* (Deut. xxv). Quod ita intelligendum, ab antiquis ita intellectum, testatur etiam pictura ejusdem libri, quam reverendissimus ac doctissimus Cudum Orientalium Anglorum antistes, veniens a Roma secum in Britanniam detulit, in quo videlicet libro omnes pene ipsius apostoli passiones sive labores per loca opportuna erant depictæ. Ubi ita hic locus depictus est, quasi denudatus jaceret Apostolus laceratus flagris, lacrymisque perfusus. Superastaret autem ei tortor quadrifidum habens flagellum in manu, sed unam e fidibus in manu sua retentam; tres vero reliquis solum ad feriendum habens exertas. Ubi pictoris sensus facillime patet, quod ideo ternis fidibus eum fecit verberare, ut inde plagarum quadragenarium numerum a compleret. Si enim quaternis fidibus percuteret, decies percutiens sexaginta plagas faceret; si vero ternis tredecies feriret, unde quadraginta plagas impleret? Itaque licebat quidem Judæis quadragies peccantem percutere, sed illi soli aliquid donantes de suo, ac misericordiam præstantes, unde quadragies Apostolum percutiebant. Quod autem ait idem Apostolus genere feminino quadragenas plagas se accepisse, utique significat, quas quinque vicibus una minus quadragenis perpessus. Pro quo verbo simpliciter in Græco dictum *τεσσαράκοντα πὰρ μίαν*, id est, quadraginta præter unam.

QUÆSTIO III.

De eo quod ibidem dicit Apostolus: *Nocte et die in profundo maris sui* (II Cor. xi).

Quod ait idem Apostolus: *Nocte et die in profundo maris sui*, quosdam audivi astruentes, quod b. v. memoriae Theodorus, doctissimus vir archiepiscopus quondam gentis Anglorum ita exposuerit, quia fuerit in Lizico quædam fovea nimis alta, ad tormenta noxiorum parata, quæ, ob altitudinem immensam, profundum maris soleret appellari, cujus cœnum et obscuritatem Paulus inter alia innumera sustinuerit

^b *Quadráginta* haud dubie est legendum.